

วิธีสอนภาษาไทย

๓.๑ ปรัชญาและจุดมุ่งหมายในการสอนภาษาไทยตั้งแต่ พ.ศ. ๒๒๒๓-๒๔๒๑

ความมุ่งหมายในการสอนภาษาไทย ในแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ซึ่งเป็นสมัยที่โปรตุเกสให้แต่งตั้งหนังสือจินตามณีขึ้นนั้น เพื่อต้องการให้ราษฎรสามารถอ่านเขียนหนังสือไทยได้และจะได้มีหนทางหาความรู้โดยที่ไม่ต้องไปเข้าโรงเรียนสอนศาสนา ซึ่งกำลังเป็นที่แพร่หลายในขณะนั้น ผลพลอยได้อีกอย่างหนึ่งคือ มีผู้รู้หนังสือดีพอที่จะเข้ารับราชการได้ ต่อมาความมุ่งหมายของการสอนภาษาไทยในยุคการศึกษาในตอนต้นรัตนโกสินทร์นั้น มุ่งให้อ่านออกเขียนได้ เพื่อประโยชน์ส่วนคนเป็นพื้นฐานของการเรียนวิชาอื่น ๆ ต่อไป สมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงกล่าวถึงความมุ่งหมายของการสอนวิชาหนังสือ (ชื่อในขณะนั้น) ว่า เพื่อให้อ่านออกเขียนได้เป็นความเจริญส่วนตน สามารถเข้ารับราชการเป็นประโยชน์ต่อบ้านเมือง และเป็นทางทำนุบำรุงพระศาสนาให้รุ่งเรืองต่อไป

หลังจากที่มีหลักสูตรเป็นลายลักษณ์อักษร ความมุ่งหมายของการสอนภาษาไทยได้มีการกล่าวถึงอย่างชัดเจนมากขึ้น เป็นลำดับคือ หลักสูตร พ.ศ. ๒๔๓๕ มุ่งให้ผู้เขียนอ่านออกเขียนได้ และมีความรู้ในด้านไวยากรณ์ เป็นต้นจนถึงหลักสูตรฉบับ ๒๔๕๒ ความมุ่งหมายในการสอนภาษาไทยเริ่มขยายกว้างมากขึ้น คือให้ผู้เรียนมีความรู้ภาษาไทย จนใช้สื่อความหมายได้ดี เป็นจุดหมายสูงสุดในรายละเอียดนั้นปรากฏความมุ่งหมายว่า

* อัมพร สุขเกษม, "ไทยเก่าเล่าเรียน," ประชาศึกษา ๒๗ (กรกฎาคม ๒๕๑๕): ๓๓.

เพื่อให้รู้จักภาษาไทยที่ใช้กันอย่างสามัญถูกต้อง ให้แสดงความนึกของคนเป็นภาษาง่าย ๆ ให้ผู้อื่นเข้าใจได้ชัด ทั้งพูดและเขียน กับให้วิชาหนังสือที่ได้เรียนแล้วนี้เป็นหนทางสำหรับฝึกวิชาความรู้ให้แตกฉาน โดยถือเอาเป็นครูสืบไป^๑

ในหลักสูตรฉบับปี พ.ศ. ๒๔๖๔ ความมุ่งหมายในการสอนภาษาไทย มุ่งให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ สามารถสื่อความหมายได้ถูกต้อง และเป็นสิ่งที่ทำให้มีสติปัญญาและความรู้แตกฉานด้วยหนังสือและการอ่าน^๒ ความมุ่งหมายในการสอนภาษาไทยเริ่มแยกออกเฉพาะแขนงวิชาในหลักสูตรฉบับปี พ.ศ. ๒๔๘๐ แต่ยังไม่พ้นจากความมุ่งหมายเดิม คือ ให้อ่านออก เขียนได้ มีความรู้ด้านไวยากรณ์ มีใช้ให้เรียนตำราไวยากรณ์ หลักสูตรฉบับนี้มีหลักเกณฑ์การรับนักเรียนว่า ก่อนเข้าโรงเรียน นักเรียนจะต้องได้เรียนรู้ภาษาไทยจนจบหนังสือแบบเรียนเร็วเล่มหนึ่ง ถ้ายังไม่ได้เรียน ครูจะต้องแยกกลุ่มสอนให้นักเรียนอ่านออกเขียนได้โดยเร็ว แต่ได้มีการยกเลิกหลักเกณฑ์นี้ในหลักสูตรฉบับปี พ.ศ. ๒๔๘๑ เปลี่ยนเกณฑ์เป็นนักเรียนไม่มีพื้นฐานความรู้มาก่อน มุ่งให้นักเรียนอ่านออกเขียนได้คล่องแคล่ว มีประโยชน์เห็นได้ชัด ความมุ่งหมายโดยทั่วไปเหมือนกับของหลักสูตรฉบับปี ๒๔๖๔ คือ ให้อ่าน เขียนหนังสือ ใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ สามารถสื่อความหมายกับผู้อื่นได้ และเป็นสิ่งที่ทำให้มีสติปัญญา และความรู้แตกฉานด้วยหนังสือและการอ่าน ทั้งได้กำหนดความมุ่งหมายเฉพาะของแต่ละแขนงวิชาย่อยไว้ด้วย เช่น "ความมุ่งหมายของการสอน เขียน มีว่าให้สามารถเขียนข้อความที่ได้ฟังให้ถูกพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ กับรวดเร็วพอสมควร"^๓ ในหลักสูตรฉบับปี พ.ศ. ๒๔๘๔ ความมุ่งหมายในการสอนภาษาไทยเริ่มคำนึงถึงหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ของเด็กมากขึ้น ความมุ่งหมายสูงสุดคือ สอนให้นักเรียนอ่านออกเขียนได้ และส่งเสริมกาย จิต สังคม อารมณ์ของเด็กไปพร้อมกัน ส่วนความมุ่งหมายในรายละเอียดมีดังนี้

^๑ กรมวิชาการ, ความเป็นมาของหลักสูตรสามัญศึกษา, หน้า ๗๑.

^๒ กระทรวงธรรมการ, ประมวลการสอนพิเศษ หัวข้อการสอนชั้นประถมศึกษา, หน้า ๖.

^๓ กรมวิชาการ, ความเป็นมาของหลักสูตรสามัญศึกษา, หน้า ๘๑.



เพื่อให้เด็กสามารถใช้ภาษาของตนเป็นสื่อในการติดต่อ คือสามารถรับความคิดเห็นแล้วแสดงออก ด้วยความสะดวกและภาคภูมิใจให้มีความกระหายที่จะเพิ่มพูนประสบการณ์เกี่ยวกับการใช้ภาษา ให้มากขึ้น เพื่อเพิ่มพูนประมวลคำพูด Vocabulary ให้มากขึ้น และให้สอดคล้องกับประสบการณ์ ตามวัยของเด็ก อบรมให้เคยชินต่อภาษาสามัญ โฟรเวจและสุภาพ แสดงเมตตาจิตและความจริงใจต่อผู้อื่น ให้เกิดความเพลิดเพลินจากความรู้ของภาษาให้เกิดนิสัยชอบอ่านหนังสือประเภทต่างๆ วัสดุของบทประพันธ์ทั้งร้อยกรองและร้อยแก้ว^๑

สำหรับหลักสูตรปี พ.ศ. ๒๕๐๓ ความมุ่งหมายของการสอนภาษาไทย เริ่มเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เน้น ถึงลักษณะธรรมชาติของการสอนภาษาอย่างเห็นได้ชัด คือการสอนภาษาไทยมุ่งหมาย เพื่อส่งเสริมพัฒนา การของเด็กในทางภาษาให้มีความรู้ ทักษะ และทัศนคติพอเหมาะสมกับวัย โดยมีจุดหมายสูงสุดว่า ให้เด็กสามารถใช้ภาษาอย่างแม่นยำและรวดเร็ว และได้แยกความมุ่งหมายออกเป็นข้อ ๆ ด้วย ความเปลี่ยนแปลงของความมุ่งหมายในการสอนภาษาไทย ขยายขอบเขตและ เน้นการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ในหลักสูตรประถมศึกษาปี พ.ศ. ๒๕๒๑ ดังนี้ "การสอนภาษาไทยมุ่งส่งเสริมการใช้ภาษาให้ถูกต้อง เพื่อให้บุคคลมีประสิทธิภาพในการติดต่อ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ แสวงหาความรู้ สร้าง ความสัมพันธ์อันดีต่อกัน และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข"^๒ เมื่อความมุ่งหมายโดย ทั่วไปขยายขอบเขตออกไป ความมุ่งหมายในรายละเอียดย่อมขยายขอบเขตออกไปด้วย จากความ มุ่งหมายจะเห็นการนำหลักการทฤษฎีในการสอนภาษามาใช้ คือสอนให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และ ทัศนคติในภาษานั้น ๆ และกว้างออกไปในชีวิตประจำวัน ยอมรับความสำคัญของการเรียนการสอน ภาษาไทยมากขึ้นดังนี้

^๑ กรมวิชาการ, หลักสูตร พ.ศ. ๒๕๔๕, (พระนคร : มปท., ๒๕๔๕), หน้า ๕.

^๒ กรมวิชาการ, แนวการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เซ็นทรัล เอกเพรสการพิมพ์, ๒๕๒๑), หน้า ๕๔.

- ๑. ให้มีพัฒนาการทางภาษาในด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียน
- ๒. ให้มีทักษะในการฟัง พูด อ่าน และเขียน โดยมีความรู้ ความเข้าใจหลักเกณฑ์อันจะเป็นพื้นฐานของการเรียนภาษา
- ๓. ให้สามารถใช้ภาษาติดต่อ ทั้งรับฟังและถ่ายทอดความรู้สึกรู้สึกนึกคิดอย่างถูกต้องมีประสิทธิภาพ และสัมฤทธิ์ผล
- ๔. ให้เข้าใจและสามารถใช้ภาษาได้ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล
- ๕. ให้มีนิสัยรักการอ่าน รู้จักเลือกหนังสืออ่าน และใช้เวลาว่างในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม จากหนังสือ สื่อมวลชน และแหล่งความรู้ต่าง ๆ
- ๖. ให้สามารถใช้ผลจากการเรียนภาษาไทย มาช่วยในการคิด การตัดสินใจ การแก้ปัญหาและ วิจัยภัย เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลโดยไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลการโฆษณาชวนเชื่อใด ๆ
- ๗. ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ถูกต้องต่อการเรียนภาษาและวรรณคดี ในแง่ที่เป็น วัฒนธรรมประจำชาติ และในแง่สร้างเสริมความมั่งคั่งงามในชีวิต*

สรุป

ในด้านความมุ่งหมายของการสอนภาษาไทยนั้น มีจุดหมายสูงสุดอยู่ที่การอ่านออกเขียนได้ มีความรู้ด้านไวยากรณ์มาตั้งแต่สมัยแรกเริ่ม และมีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก มีการขยายเพิ่มเติม รายละเอียดบ้าง แต่ยังคงอยู่ในขอบเขตเดิม การเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัด มีในหลักสูตรฉบับปี พ.ศ. ๒๔๔๕ โดยนำหลักการทางจิตวิทยาการเรียนการสอนภาษามาใช้ อาจกล่าวได้ว่าเป็นก้าวแรกของความมุ่งหมายในการสอนภาษาไทยที่ก้าวสู่ความเป็นหลักการ ทฤษฎีการสอนภาษามากขึ้น ในหลักสูตร ฉบับปี พ.ศ. ๒๕๐๓ และเนื่องจากภาษาไทยเป็นสิ่งที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน มีความสำคัญในตัวเอง ต่อคนในสังคมทุกด้าน ความเปลี่ยนแปลงในสังคม เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการใช้ภาษามี มากอย่างเห็นได้ชัดในช่วงตอนปลายของการใช้หลักสูตรฉบับปี พ.ศ. ๒๕๐๓ จึงเป็นเหตุให้เกิดความ มุ่งหมายในข้อ ๖ ขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพพร้อมที่จะรับสภาพการณ์จากการใช้ภาษาและรู้จักใช้ ความคิดในการที่จะใช้ทักษะทั้งสิ้นให้สัมพันธ์กันอย่างมีประสิทธิภาพได้ เป็นอย่างดี

* เรื่องเดียวกัน.

๓.๒ วิธีสอนภาษาไทยแต่ละสมัย

ก. วิธีสอนแบบโบราณ พ.ศ. ๒๒๒๓-๒๔๑๔

วิธีสอนภาษาไทยในช่วงระยะนี้ เป็นวิธีการสอนแบบโบราณ การศึกษาส่วนใหญ่จะอยู่ที่วัด พระผู้รู้หนังสือ เป็นผู้สอน วิธีสอนจะขึ้นอยู่กับลักษณะนิสัยของทั้งผู้สอนและผู้เรียน การถ่ายทอดความรู้ จะอยู่ในลักษณะที่เรียกว่า ต่อหนังสือ^๑ ก่อนสอนให้ผู้เรียนจะต้องตั้งนะโมเป็นการบูชาครูเสียก่อน ผู้สอนจะเริ่มต้นสอนอ่านและเขียนพยัญชนะไล่ไปทีละตัวตามลำดับ โดยจะเขียนเป็นตัวอย่างให้บน กระดานขนวน หรือไม้บรรทัดสลักตัวอักษร เรียกว่า ต้นฉบับ ผู้เรียนจะต้องเล่านับ ท่องเขียนจน จำแม่นยำตัวได้ ผู้สอนแล้วจึงจะให้ลบบัญได้^๒ แล้วต่อให้ใหม่ การสอนแบบนี้จะต้องสอนบอกหรือ ต่อหนังสือให้ทีละคน มากน้อยตามความสามารถ สติปัญญาของผู้เรียน การจัดเข้ากลุ่มจัดตามความ มากน้อยของสิ่งที่ได้สอนได้เรียนไปแล้ว เมื่อต่อหนังสือให้แล้ว ใครมีหน้าที่อ่านหรือเขียนก็ทำไป ถ้า เป็นผู้ตีเพ็งเริ่มเรียน ผู้สอนจะจับมือให้เขียน ถ้าเขียนเป็นแล้ว ต้องเขียนตามให้เหมือนแบบ ผู้สอน บางคนเวลาสอนจะถือหวายไว้ในมือ บรรดาลูกศิษย์นั่งล้อมผู้สอนเป็นรูปครึ่งวงกลม และต่างคนต่าง อ่านเสียง แข็งแข็งไปหมด ของใครเรียนถึงไหนก็อ่านตรงนั้น^๓ ถ้าไม่ตั้งใจเรียนผู้สอนจะลงโทษด้วยการตีบ้าง หักบ้าง^๔ ใครมีข้อสงสัยเปิดโอกาสให้ซักถามได้ตั้งว่า "ถ้าติดขัดบทใดบทหนึ่งก็ตี จงจำ ไว้ได้ถามครูให้ท่านอธิบายสุดแล้วแต่ อย่าให้มีข้อสงสัยในการเล่าเรียนเกิดขึ้นได้"^๕ เวลาที่ใช้สอน ตอนเช้าเวลา ๘.๐๐ - ๑๑.๐๐ น. เป็นการสอนเขียนอ่านต่อเล่าท่องบ่นเวลา ๑๑.๓๐-๑๔.๑๐ น.

^๑ พระยาปริยัติธรรมธาดา, โบราณศึกษา, หน้า ๓๗.

^๒ เสฐียรโกเศศ(นามแฝง), "การศึกษาของชาวบ้านใน ชีวิตชาวไทยสมัยก่อน (พระนคร : โรงพิมพ์เจริญธรรม, ๒๕๑๔), หน้า ๔๕๐.

^๓ สุนทร ณ รังษี, "เด็กวัดสามยุค" ใน ชีวิตไทยหลายรส (พระนคร : อักษรบริการ, ๒๕๐๓), หน้า ๘.

^๔ อัมพร สุขเกษม, "ไทยเก่าเล่าเรียน" ประชาศึกษา : ๓๘.

^๕ พระยาปริยัติธรรมธาดา, โบราณศึกษา, หน้า ๔๓.

ผู้เขียนฝึกเขียนอ่านท่องบ่นไปตามลำพัง ผู้สอนจำวัดเวลา ๑๔.๐๐ - ๑๗.๓๐ น. ผู้สอนตื่นมาตรวจแลต่อเติม^๑ เป็นดังนี้ไปเรื่อย ๆ จนจบแม่เกย เป็นอันอ่านออกเขียนได้

ข. วิธีสอนแบบชาวบ้าน

หลังจากที่มีการตั้งโรงเรียนขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๑๔ แล้ว วิธีสอนภาษาไทยในโรงเรียนเริ่มเป็นระบบมากขึ้น และโดยทั่วไปแล้วชาวบ้านนิยมสอนภาษาไทยให้ลูกหลานของตนเองอยู่ที่บ้านหรือไม่ส่งไปเรียนกับพระที่วัดก่อนที่จะส่งเข้าโรงเรียนหลวง วิธีสอนแบบชาวบ้านนี้แตกต่างกันไปตามแต่ผู้สอนจะเห็นชอบ โดยถือเอาหนังสือแบบเรียนเป็นหลัก เล่มที่นิยมใช้กันคือ หนังสือมูลบทบรรพกิจ ซึ่งนิยมใช้กันจนถึงสมัยรัชกาลที่ ๔ การสอนภาษาไทยที่วัดนั้นสอนแบบเดิม คือ ใช้วิธีการต่อหนังสือ พระสอนให้รู้วิธีการอ่านแบบแจกลูก ท่องได้แล้วจึงจะต่อให้อีก ตามลำดับมาตราตัวสะกด เป็นการสอนหนังสือจริง ๆ ถึงตัวสุดท้ายเป็นอันจบ การทำโทษพระจะใช้ไม้เร็ว^๒ บางแห่งจะเป็นการอ่าน นักเรียนจะยึดเสาหอฉันคนละต้น แข่งกันอ่านหนังสือดัง ๆ ให้เร็ว ชัด และถูกต้อง ถ้าเจียบเสียงพระผู้สอนจะดู การสอนเขียน เขียนตัวอย่างให้ดูบนกระดานชนวน ให้หัดเขียนตาม ตอนเย็นพระจะต่อหนังสือคำให้ โดยเรียกอ่านทีละคน ถ้ายังอ่านไม่ได้ให้ไปถามรุ่นพี่ เมื่อต่อหนังสือคำเสร็จแล้วกลับบ้านได้^๓ ส่วนวิธีสอนแบบชาวบ้าน หรือโรงเรียนข้างบ้าน ผู้สอนมีกลวิธีต่าง ๆ ในการที่จะสอนให้ผู้เรียนอ่านหนังสือออก และเขียนได้ วิธีที่นิยมกันมากคือ สอนให้อ่านตามหนังสือมูลบทบรรพกิจ โดยใช้ก้านธูปเป็นอุปกรณ์สำคัญ การสอนอ่านตามหนังสือมูลบทบรรพกิจนี้มีผู้กล่าวขานกันมากกว่า เป็นวิธีสอน และหนังสือแบบเรียนที่ดีมาก ผู้ที่เรียนมูลบทบรรพกิจจบเล่มจะมี

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๖.

^๒ สัมภาษณ์ สุเจตน์ อิงคะสุวรรณย์, ศึกษานิเทศก์เขต ๗ พิษณุโลก, ๑๔ ธันวาคม

^๓ สัมภาษณ์ จำนงค์ ทองประเสริฐ, ๒๑ มกราคม ๒๕๒๔.

ความรู้ในด้านตัวสะกด การันต์ เป็นอย่างดี เช่น พันเอกหญิงผะอับ โปะชะกฤษณะ, แสงทอง ม.ร.ว.ดวงใจ ชุมพล เป็นต้น วิธีสอนแบบชาวบ้านล้วนเป็นวิธีที่น่าสนใจทั้งสิ้น ทั้งที่ กาญจนาคพันธ์ เขียนเล่าไว้ในหนังสือ เรื่องเมื่อวานนี้เล่มสองว่า

มารดาเป็นผู้สอนหนังสือให้ข้าพเจ้า หนังสือที่มารดาเอามาสอนข้าพเจ้า ข้าพเจ้าไม่ทราบว่า หนังสืออะไร เริ่มแต่ให้อ่านตัว ก ข เป็นลำดับไป วิธีสอนนั้นมารดาเอาก้านธูปหน้าพระที่จุด แล้วมาให้ข้าพเจ้ากำหนึ่ง ของมารดากำหนึ่ง มารดาเอาก้านธูปชี้ที่ตัว ก แล้วออกเสียงให้ ข้าพเจ้าอ่านและเอาก้านธูปชี้ตามหมวดวรรค เช่น ตัว ก ถึงตัว ง ก็ให้ข้าพเจ้าเอาก้านธูปชี้ อ่านไปเอง หยุดเรียนแล้วแล้วก็เอาก้านธูปคันไว้ในหนังสือ รุ่งขึ้นก็สอนอ่านต่อไป เมื่อพันหน้า ตัว ก ข ผสมสระได้ ก็ไม่ต้องใช้ก้านธูป^๑ (หนังสือประถม ก กา)

พันเอกหญิงผะอับ โปะชะกฤษณะ เขียนเล่าถึงวิธีการที่คุตดาสอนหนังสือท่านว่า

การเรียนหนังสือก็ต้องจำ ก ข ให้ได้ถึง ฮ นอกจากจำตัวแล้วยังต้องเขียนให้ถูกแบบ ท่านใช้วิธีนำกระดาษมาสลักเป็นตัวหนังสือ โดยให้สลักตัวหนังสือสลกลงไปเป็นร่อง ใช้ก้านธูปลากไปตามร่องที่กำหนดไว้จนจำได้หมด เมื่อเริ่มหัดอ่านก็ต้องจำตัว ก ถึง ฮ ๔๔ ตัวได้เสียก่อน (ต่อมาผู้คิดเป็นคำคล้องจองกัน เพื่อให้จำง่าย) โดยทายตัวที่กำหนดให้ ถ้าจำได้ก็ใช้ได้ ต่อมาจึงเขียนสระแล้วหัดอ่าน การเขียนและการอ่านสอนไปพร้อมกัน หนังสือเล่มแรกที่ฉันเรียน คือ มุลบทบรรพกิจ หลีกแน่นดี (ทั้งที่มีแบบเรียนเรีวยอยู่แล้ว)^๒

^๑ กาญจนาคพันธ์, เมื่อวานนี้ เล่มสอง (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ เรื่องศิลป์, ๒๕๑๙), หน้า ๑๓๕.

^๒ ผะอับ โปะชะกฤษณะ, "สาวชาวกรุง" ใน เกษม โปะชะกฤษณะ, หน้า ๘-๙.

ส่วนแสงทองหรือท่วงนุญผานพาวินิจฉัย เขียนเล่าถึงตอนที่ไปเรียนหนังสือที่โรงเรียนข้างบ้านว่า

ครูใช้เด็กแก่แม่สอนเด็ก "อ่อน" แม่กว่า กล่าวคือเอาเด็กอ่านแม่ก้มแม่เกยออกแล้ว มาสอนเด็กชั้น แม่ก ก แม่กค เอาเด็กแม่ก ก แม่กค สอนเด็กชั้น แม่ก ง แม่กน ครูรุ่นสอนที่แรกเพียงบอกเด็กที่แม่แก่ที่สุดให้ขึ้นบทย่อไปเท่านั้น^๑

และโรงเรียนข้างบ้านอีกแห่งหนึ่ง ที่สะท้อนให้เห็นภาพวิธีสอนของครูที่ตกทอดสืบมาจนถึงทุกวันนี้ ดังที่ทิพย์วาณี สนิทวงศ์ เล่าใน "เมื่อคุณตาคุณยายยังเด็ก" ดังนี้

โรงเรียนข้างบ้านนั้นไม่มีเก้าอี้ นั่งกับพื้นทั้งครูและนักเรียน เวลาครูจะเขียนกระดานคำก็ลุกขึ้นยืนเขียน แล้วก็กลับมานั่งโต๊ะเรียนเป็นโต๊ะเดี่ยว ๆ ยาว ๆ สมัยนั้นนักเรียนห้องหนึ่งมีนักเรียนไม่มาก ครูสอนได้เรียงตัวทั่วถึงดี ...

ครูจะจับมือ เขียนกระดานทีละคนจนเป็น เมื่อเขียนกระดานเต็มหมดแล้วทั้งสองหน้า ก็เอาไปให้ครูดตรวจว่าถูกต้องดีแล้ว ก็เอาเศษผ้าชุบน้ำลบกระดานแล้วตีเส้นเขียนใหม่^๒

อีกวิธีหนึ่งที่น่าสนใจคือ วิธีที่มารดา รองศาสตราจารย์เต็มสิริ บุญยสิงห์ สอนใช้หนังสือมูลบทบรรพกิจ เช่นเดียวกัน ใช้วิธีเจาะกระดาษแผ่นเท่าหน้าหนังสือให้เป็นช่องเล็ก ๆ เท่ากับขนาดคำ จะเป็นตำแหน่งใดก็ได้ ทาบกระดาษลงบนหน้าหนังสือ เห็นคำขีดปรากฏอยู่ตรงช่องที่เจาะไว้ จะต้องอ่านได้ในทันที เป็นการสอนและตรวจสอบการอ่าน เลื่อนกระดาษให้ช่องนั้นตรงกับคำใดได้ตามชอบใจของผู้สอน^๓

^๑ "แสงทอง", ภาษาและหนังสือ (พระนคร : โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์, ๒๕๐๕),

หน้า ๑๙๙.

^๒ ทิพย์วาณี สนิทวงศ์, "นักเรียนใหม่" ใน เมื่อคุณตาคุณยายยังเด็ก (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์, ๒๕๒๐), หน้า ๒๐๒.

^๓ สัมภาษณ์เต็มสิริ บุญยสิงห์, ๑๗ มกราคม ๒๕๒๔.

จะเห็นได้ว่า วิธีสอนแบบชาวบ้านนั้นส่วนใหญ่มักจะเป็นการสอนให้อ่านตามในหนังสือ ก่อนที่เด็กจะเข้าโรงเรียน วิธีสอนแบบนี้เป็นมาจนถึงในปัจจุบันนี้ เว้นแต่หนังสือที่ใช้สอนให้อ่านต่างออกไป เหลือเพียงการสอนให้อ่านและจำพยัญชนะทั้ง ๔๔ ตัวเท่านั้น ทั้งนี้เพราะในสมัยก่อนเด็กมักจะเข้าโรงเรียนตามเกณฑ์อายุคือ ประมาณ ๗ - ๘ ขวบ แต่เด็กจะเริ่มเรียนหนังสือตั้งแต่อายุประมาณ ๓ ขวบ อาจจะเป็นการอ่านตามพี่ ๆ ในบ้านบ้าง อ่านสะกดตามหนังสือพิมพ์ หรือ ฉลากยาบ้าง เป็นต้น ดังนั้นกว่าเด็กจะมีอายุครบตามเกณฑ์เข้าโรงเรียน สามารถที่จะอ่านเขียนหนังสือได้คล่องแคล่ว ส่วนในปัจจุบันนี้เด็กเข้าเรียนอายุน้อยลง ผู้ปกครองสอนแต่เพียงให้อ่านท่องจำตัวพยัญชนะได้เท่านั้น บางส่วนเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาล ซึ่งจะเน้นการเตรียมความพร้อม และแม้จะเป็นการเน้นด้านวิชาการ แต่ก็มิได้ให้เรียนจนอ่านหนังสือออก เป็นเล่มตั้ง เช่นในสมัยก่อน

ค. วิธีสอนที่รวบรวมได้จากหนังสือแบบเรียน และคู่มือหนังสือแบบเรียน วิธีสอนในข้อนี้รวบรวมจากหนังสือแบบเรียน และคู่มือหนังสือแบบเรียนในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ (ร.ศ.๑๐๘) พ.ศ. ๒๔๓๒ - พ.ศ. ๒๔๔๔ หนังสือแบบเรียนในช่วงแรกมักจะมีคำแนะนำวิธีสอน หรือวิธีใช้หนังสือแบบเรียนให้ด้วย ส่วนใหญ่มีจุดประสงค์เดียวกัน คือ ให้เด็กอ่านออกเขียนได้ให้เร็วที่สุด วิธีสอนอ่านที่ศึกษารวบรวมได้มี ๒ แนวความคิดคือ การสอนอ่านให้นักเรียนท่องจำได้ปากเปล่า และการสอนอ่านให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ สังเกตส่วนประกอบของคำให้ได้ ไม่ใช่ด้วยการท่องจำ และพบว่าได้เกิดวิธีการสอนอ่านที่คล้ายคลึงกับวิธีเสียงไหลในปัจจุบันขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๖๒ เป็นวิธีของครูบุญ อ่องล่อ และในปี พ.ศ. ๒๔๔๘ มีคู่มือแนะนำวิธีการสอนอ่านแบบมาตรฐาน แสดงว่า การสอนอ่านแบบเบสิค หรือมาตรฐานได้มีการนำมาใช้ตั้งแต่ยุคนั้นแล้ว และรายละเอียดในการสอนอ่านนี้ยังได้มีข้อเสนอแนะให้ครูแสดงท่าทางลักษณะของการออกเสียงให้นักเรียนดูด้วย นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะให้ครูใช้อุปกรณ์ช่วยในการสอนอ่าน เพื่อเรียกสร้างความสนใจเด็กมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๗๔ ส่วนการคัดลายมือนั้น ส่วนใหญ่แนะนำให้ใช้วิธีครุฑคัดแบบให้ดูเป็นตัวอย่าง แล้วจึงนำสิ่งที่ให้นักเรียนอ่านและคัดลายมือนั้นมาให้เขียนตามคำบอก นับได้ว่าเป็นต้นตอของการสอนทักษะสัมพันธ์ตามในหลักสูตร ปี พ.ศ. ๒๕๒๑ ที่ใช้สอนทักษะทุกอย่างรวมทั้งหลักภาษาจากเนื้อเรื่องในหนังสือเรียน นอกจากจะเป็นวิธีสอนเฉพาะแล้ว ยังได้มีการแนะนำหลักการสอนโดยทั่วไปด้วย

เช่น ครูควรให้คำติชมแก่เด็ก ครูต้องเลือกวิธีสอนให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละคนให้เด็กเข้าใจได้ง่าย และรู้เร็ว ครูควรพยายามหาทางแนะนำให้นักเรียนอ่านออกด้วยตนเอง โดยที่ครูไม่ต้องบอก เป็นข้อที่เน้นและพบในหนังสือแบบเรียนเกือบทุกเล่ม และเมื่อเด็กอ่านผิด ครูควรวินิจฉัยหาสาเหตุและแก้ไขให้ถูกต้องด้วย คำแนะนำที่น่าสนใจคือ มีการแนะนำให้ครูหาหนังสือ เรื่องที่เรียน นิทานที่มีความยากง่าย เท่ากับหนังสือแบบเรียนมาให้เด็กอ่านในยามว่างด้วย^๑

ง. วิธีสอนภาษาไทย พ.ศ. ๒๔๑๔ - ๒๔๖๔

ใน พ.ศ. ๒๔๑๔ ซึ่งเป็นปีที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งโรงเรียนหลวงขึ้นในบริเวณพระบรมมหาราชวัง และโปรดเกล้าฯ ให้พระยาศรีสุนทรโวหาร แต่งหนังสือแบบเรียนหลวงขึ้น ๖ เล่ม เพื่อใช้ในการสอนวิชาหนังสือ พระยาศรีสุนทรโวหารได้เขียนถึงวิธีสอนหนังสือไทย เพื่อเป็นหลักให้กับครูผู้สอนโดยทั่วไปดังนี้ การสอนหนังสือไทยต้องสอนให้เรียนนะโมเป็นการไหว้ครูเสียก่อน ครูต้องรู้ถึงธรรมชาติ ระดับสติปัญญา ความสามารถของเด็ก และเลือกวิธีสอนให้เหมาะสม การสอนอ่าน ต้องให้นักเรียนใช้ปากก่อน มือชี้ตัว คำดู และใจกำหนดไปด้วย ส่วนการเขียนให้ใช้มือเขียน คำดู ใจสังเกตจำไป เล่าท่องบ่นจนจำได้ การสอนต้องอธิบายให้ละเอียด และให้เรียนรู้ของเดิมให้ได้แม่นยำก่อนแล้วจึงสอนของใหม่ให้ และต้องแปลงคำราให้ เป็นแบบอย่าง que เด็กจะรู้ได้ง่าย จำง่าย ใช้การติชม เป็นรางวัลให้กำลังใจด้วย ทั้งให้หมั่นไล่สอบสวน ทบทวนสิ่งที่เรียนไปแล้วอยู่เสมอ^๒ วิธีสอนภาษาไทยในระยะต้นนี้ ส่วนใหญ่จะใช้วิธีเดิม คือ ให้ท่องบ่นจนจำได้ โดยเริ่มสอนให้เด็กอ่าน ก ข ก กา แจกตัวสะกดจนจบมาตรา เกย แล้วครูผู้สอนจะหาหนังสือมาให้เด็กอ่านซ่อม เรียกว่า "ขึ้นสมุด" อ่านไปหลาย ๆ เรื่องจนอ่านหนังสือ

^๑ นายสหัสสิทธิ์ กาญจนพิงคะ และนายยง อิงคเวทย์ คู่มือครูสำหรับสอนหนังสืออ่านมาตรฐาน (พระนคร : โรงพิมพ์ช่างพิมพ์วัดสังเวช, ๒๔๔๔), ๒๒๐ หน้า.

^๒ พระยาศรีสุนทรโวหาร, ภาษาไทยของพระยาศรีสุนทรโวหาร (ธนบุรี: ป.พิศนาคะ, ๒๕๐๔), หน้า ๓๑ - ๔๓.

ได้คล่องตัววิธีอย่างนี้^๑ ในทางปฏิบัติ นิยมใช้หนังสือแบบเรียนเป็นหลัก ซึ่งหนังสือมูลบทบรรพกิจ สำหรับสอนอ่านนี้ต้องใช้เวลาเรียนที่ติดต่อกันเป็นระยะนานพอสมควร จึงจะจบเล่ม และเป็นปัญหาให้สำหรับเด็กในชนบท ที่มีเวลาเรียนน้อย และผู้สอนขาดหลักที่ดีในการสอน ทำให้เด็กอ่านหนังสือออกได้ช้า เวลาอ่านตะกุกตะกัก ต้องเรียนทบทวนกันอีกคนละหลาย ๆ ครั้ง สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ จึงทรงแต่งหนังสือแบบเรียนเร็วขึ้นใช้ เพื่อให้เด็กรู้หนังสือได้เร็วขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๓๑ หนังสือแบบเรียนเร็วนี้มี ๓ เล่ม เล่ม ๑ สอนให้อ่านหนังสือออก เล่ม ๒ สอนให้เขียนหนังสือ และเล่ม ๓ สอนให้แต่งหนังสือ วิธีสอนตามหนังสือแบบเรียนเร็วมุ่งให้ครูสอนให้นักเรียนอ่านออกด้วยความเข้าใจ ลังเกิดด้วยตา มากกว่าที่จะให้ท่องจำด้วยปากเปล่า และได้มีการเผยแพร่วิธีสอนแบบใหม่ ๆ นี้ออกไปตามโรงเรียนในหัวเมืองโดยผ่านทางพระภิกษุ ซึ่งสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาวิมลวงศาธิบดี ทรงรับอุปการะช่วยเหลือการศึกษาในหัวเมือง จนเป็นรากฐานมั่นคงจนถึงทุกวันนี้ ส่วนในด้านการปฏิบัติการสอนนั้น ปรากฏว่าครูยังเข้าใจผิด ใช้วิธีสอนแบบเดิม คือให้นักเรียนท่องจำและให้นักเรียนคัดอ่านไปตั้งแต่หน้าชี้แจ่งวิธีสอน^๒ และจากหนังสือรายงานของหม่อมหลวงวัฒนา ข้าหลวงเทศาภิบาลสำเร็จราชการมณฑลฝ่ายเหนือ กราบทูลรายงานเสนาบดีกระทรวงธรรมการ ว่าวิธีสอนตามโรงเรียนในมณฑลฝ่ายเหนือนั้น ใช้หนังสือแบบเรียนเร็วเล่ม ๑ สอนให้อ่านและเขียนตั้งแต่สามโมง เข้าถึงบ่าย แล้วให้ท่องสูตรเลขตั้งแต่บ่ายหนึ่งโมงถึงสี่โมง เวลาเลิก การเล่าเรียนมีความเจริญเรียบร้อย เสมอมาตามลำดับ^๓

^๑ กระทรวงธรรมการ, แบบสอนอ่านสำหรับแบบเรียนเร็วเล่ม ๑ (พระนคร : โรงพิมพ์ศึกษาพิมพ์การ, ร.ศ. ๑๑๐), หน้าคำนำ.

^๒ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, หนังสือแบบเรียนเร็วเล่ม ๑ (พระนคร : โรงพิมพ์ศึกษาพิมพ์การ, ร.ศ. ๑๑๐), หน้า แจ้งความ.

^๓ มลวัตตนา "รายงานเรื่องการศึกษาในมณฑลฝ่ายเหนือ" ลายพระหัตถ์เกี่ยวกับการศึกษาของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, (พระนคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๔๑๔), หน้า ๒๓๔.

เมื่อได้มีการจัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ขึ้น วิธีสอนภาษาไทยได้เริ่มเป็นแบบแผน และหลักการมากขึ้น ดังที่ หลวงไพศาลศิลปศาสตร์ ได้บรรยายหัวข้อวิธีสอนอ่าน ลายมือ การสะกด และเขียนตามคำบอก ของโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ในปี ร.ศ. ๑๑๘ (พ.ศ. ๒๔๔๒) ดังนี้

วิธีสอนอ่านมี ๔ วิธี คือ การอ่านเป็นแผน ครูอ่านให้ฟัง นักเรียนดูตามในหนังสือ การอ่านนำ ครูอ่านนำให้อ่านตามทีละคน สลับกันไป การอ่านตามลำพัง ให้นักเรียนอ่านทีละคน และการอ่านบอกใจความ ให้นักเรียนอ่านแล้วปิดหนังสือ ตามเรื่องราว การสอนอ่านจะ เป็นการฝึกหัดให้นักเรียน รู้จักสังเกตตัวสะกด ให้นักเรียนจำใจความสำคัญของสิ่งที่ได้อ่าน และให้นักเรียนรู้จักคาดคะเนเรื่องที่ได้อ่านจากในหนังสือ การสอนอ่านหนังสือเล่มอื่น ๆ เช่น เรื่องนกกระจอกแลร์ชาน่ารู้ หรือ พระราชพงศาวดาร ครูควรหาของจริงหรือรูปภาพของสิ่งที่อ่านถึงมาให้ นักเรียนได้สังเกตความจริงด้วย

วิธีสอนลายมือนั้นให้ เริ่มตั้งแต่การสอนเส้นต่าง ๆ ที่จะนำมาประกอบเป็นตัวพยัญชนะ ให้ขีดเขียนจนชำนาญทุกเส้น แล้วจึงหัดให้ต่อกันเป็นตัวพยัญชนะที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันเป็นพวก ๆ และให้สอนสระไปพร้อม ๆ กับตัวพยัญชนะ เพื่อจะได้ประสมเป็นคำที่มีความหมายในการคัดลายมือ ครูจะต้องคอยดูเวลาที่ให้นักเรียนเขียน ถ้าผิดต้องชี้ให้เห็นที่ผิด แนะนำให้แก้ไขให้ถูก รวมถึงลักษณะท่าทางการนั่งเขียนหนังสือด้วย การสอนลายมือใช้สำหรับฝึกหัดความไต่สวน สังเกตดูความถูกต้องของตัวอักษรและความพิจารณา ถึงลักษณะที่แตกต่าง และคล้ายคลึงกันของตัวอักษร ส่วนวิธีสอนสะกดและเขียนตามคำบอก การสอนตัวสะกดต้องให้นักเรียนได้รู้ความหมายของคำนั้น ๆ ด้วย ให้ฝึกเขียน ใช้คำนั้นแต่งประโยคจนชินตา ส่วนการเขียนตามคำบอก ก่อนให้เขียนให้เปิดดูสิ่งที่จะเขียนจนคิดตาเสียก่อน เพื่อสอบไล่ให้รู้ว่าสิ่งที่ได้เรียนมาแล้วนั้นจำได้หรือไม่ วิธีตรวจ ครูสะกดคำที่ถูกต้องให้นักเรียนตรวจเอง และให้ระวังความซื่อสัตย์ของนักเรียนด้วย^๑

^๑ หลวงไพศาลศิลปศาสตร์, เลิกเซอร์ด้วยวิธีสอนของโรงเรียนอาจารย์ปี ๑๑๘ (พระนคร : โรงพิมพ์ารพันธ์เจริญผล, ร.ศ. ๑๑๘), หน้า ๓๔ - ๔๖.

จากการค้นคว้า ศึกษาข้อมูล พบว่ามีคำแนะนำวิธีสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา
ที่น่าสนใจในกลวิธีและหลักการที่ทันสมัย ในหนังสือสมุดคำแฉ่งหลักสูตร กับคำชี้แจงวิธีสอนบาง
อย่างของกรมยุทธศึกษาทหารบก เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๔ แขนงวิชาที่แนะนำให้มี การสนทนา อ่านตั้ง
อ่านในใจ ท่อง คัด เขียน เขียนตามคำบอก การแต่งไวยากรณ์ และวิชาหนังสือ การสนทนาแนะนำ
ให้ครูใช้นิทาน เล่า เรื่องที่สนุกสนานให้เด็กฟัง และเปิดโอกาสให้ซักถาม พูดคุยเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ
วิธีสอนอ่านตั้ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และให้สอนศัพท์ควบไปด้วย ส่วนวิธีสอนอ่านในใจนั้น เมื่อสอน
ให้อ่านแล้วต้องให้มีการสนทนาในเรื่องที่อ่านประกอบดูความเข้าใจ การเลือกหนังสือ เรื่องที่จะให้
เด็กอ่านนั้น เลือกที่ให้ความสนุกมากกว่าความรู้ เพื่อไม่ให้เด็กเกิดความเบื่อหน่าย หรือการท่อง
มีผลกว่า ให้ท่องสิ่งที่เด็กชอบ และยินดีที่จะท่อง ครูควรช่วยแนะนำให้ ถ้าเด็กยังไม่ทราบเมื่อท่อง
แล้ว ให้วาดรูปประกอบด้วย สำหรับการคัด ให้สอนไปพร้อมกับการอ่าน เพื่อจะได้จำตัวสะกดการันต์
พร้อมทั้งคำแปล และเขียนได้ชำนาญ เกิดความขีมือ การเขียนลายมือ ครูเขียนเป็นแบบลงใน
กระดานดำให้นักเรียนเขียนตาม โดยคัดเลือกตัวที่มีรูปร่างคล้ายกันเป็นพวก ๆ ไม่จำเป็นต้องเรียง
ตัว และให้เปรียบเทียบตัวพยัญชนะที่เขียนกับรูปร่างของวัตถุที่เด็กรู้จักและคุ้นดี เมื่อเขียนตัวพยัญชนะ
ได้คล่องแล้ว ครูควรเขียนสรรพนามให้เป็นคำที่เป็นชื่อวัตถุ หรือกิริยาอาการที่เด็กชินหู วิธีสอนแต่ง
มีลำดับดังนี้ ให้เริ่มแต่งปากเปล่าตั้งแต่เด็กอ่านออก และให้เริ่มแต่งเขียนเมื่อเขียนได้แล้ว โดย
เริ่มทีละประโยค ตอน และโครงเรื่อง ทั้งให้สอนไวยากรณ์ทุกโอกาสที่สอนได้ในกิ่งวิชาภาษาไทย
สุดท้ายวิชาหนังสือ ครูต้องเลือกหนังสือ สิ่งที่จะให้เด็กท่องให้เหมาะระดับสติปัญญาของเด็ก ทั้งหา
วิธีที่จะสร้างความสนใจให้เด็กอยากท่อง ไม่ให้ใช้วิธีว่าตามครูไป^๑

^๑ กรมยุทธศึกษาทหารบก, สมุดคำแฉ่งหลักสูตรกับคำชี้แจงวิธีสอนบางอย่าง
(พระนคร . โรงพิมพ์อักษรนิติ, ๒๔๕๔), หน้า ๑ - ๒๔.

ตัวอย่างวิธีสอนเขียนลายมือ

วิธีสอนเขียนลายมือ ให้คำเน้นวิธีดังนี้ คือครูเขียนเป็นแบบลงในกระดานดำ ให้นักเรียนเห็นในเวลาเขียนว่า ลากแต่ทางไหนไปทางไหน ครั้ง ๑ สองหรือ ๓ ตัว แล้วให้นักเรียนเขียนครั้งหนึ่งนานเพียง ๒-๓ นาทีเท่านั้น แล้วครูเขียนลงใหม่ในกระดานดำ ในเวลาครูเขียนครูต้องชักพูดไปด้วย เปรียบเทียบตัวอักษรที่เขียนนั้นกับรูปร่างของวัตถุที่นักเรียนรู้จักมักคุ้น ตัวอักษรที่เขียนจงอย่า เรียงตามอักขระ ให้เลือกที่รูปร่างคล้ายกันมาให้เขียนในคราวเดียวกัน เช่น ก ค ด แต่ ข ไขว้เขียนคราวเดียวกับ ม ดังนี้ เป็นต้น^๑

จ. วิธีสอนภาษาไทย พ.ศ. ๒๔๖๔-๒๔๘๐

ในช่วงระยะเวลาการศึกษาได้แพร่หลาย เจริญมาขึ้น เป็นลำดับ มีโรงเรียนวัดในทุกท้องที่ ประชาชนนิยมส่งบุตรหลาน เข้าโรงเรียนมากขึ้น และเป็นปีที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา เด็กทุกคนต้องเข้ารับการศึกษานในโรงเรียนเมื่อมีอายุครบเกณฑ์ การส่งบุตรหลานไปเรียนหนังสือกับพระ โรงเรียนใกล้บ้าน หรือที่บ้านก่อนที่จะไปเข้าเรียนนั้น ยังนิยมกระทำกันอยู่ เด็กบางส่วนจึงอ่านออกเขียนได้ก่อนเข้าโรงเรียน วิธีสอนภาษาไทยในช่วงนี้ ตามที่ปรากฏในเอกสารหลักสูตรนั้น ได้กล่าวถึงวิธีสอนที่เป็นหลักการ วิธีสอนสมัยใหม่มากขึ้น เช่น การให้ครูใช้อุปกรณ์ประกอบการสอนเป็นต้น ในทางปฏิบัตินั้น พบว่าขึ้นอยู่กับประเภทของโรงเรียน ถ้าเป็นโรงเรียนราษฎร์ จะมีวิธีสอนคล้ายคลึงกับโรงเรียนวัด คือใช้วิธีสอนแบบแจกลูก โดยใช้หนังสือแบบเรียนเป็นหลัก การสอนอ่านมักจะให้อ่านพร้อม ๆ กันทั้งห้อง^๒ หรือครูบางคนยังใช้วิธีสอนแบบต่อหนังสือ^๓

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๘-๘๙.

^๒ สัมภาษณ์ เทพชู ทับทอง, ๑๗ ธันวาคม ๒๕๒๓

^๓ ผะอบ โปชะกฤษณะ, "สาวชาวกรุง" ใน เกษม โปชะกฤษณะ หน้า ๑๑.

ถ้าเป็นโรงเรียนประชาบาล ที่มีครูคนเดียว ครูจะใช้วิธีสอนระบบเด็กโตสอนเด็กเล็ก เรียนเขียน กระดานให้คัดทีละชั้น การคัดลายมือจะมีการฝึกในทุกวิชา การเขียนให้เด็กโตบอกเด็กเล็ก^๑ ส่วนวิธีสอนภาษาไทยในโรงเรียนมิชชันนารีนั้นจะเป็นวิธีสอนที่ผสมผสานระหว่างวิธีสอนแบบเดิมและ แนวการสอนสมัยใหม่ คือ ยังคงสอนอ่านแบบแจกลูก และมีการนำอุปกรณ์การสอน เช่น แถบประโยค ภาพพลิก รวมทั้งวิธีการดึงดูดความสนใจ เช่น การให้อ่าน-เขียนแข่งกัน^๒ วิธีสอน ภาษาไทยที่ปฏิบัติเหมือนกันทุกประเภทคือ การสอนเรียงความ จะใช้วิธีครูอ่านนิทานเรื่องให้ฟัง แล้วให้เขียนเรื่องนั้นส่ง และการเขียนตามคำบอกจะนำสิ่งที่มีในหนังสือเรียนมาบอกให้เขียน การสอนจะมุ่งหมายให้อ่านออกและเขียนได้เป็นสำคัญ ยังไม่มีการเน้นถึงทักษะการพูด และการฟัง อย่างไรก็ตามการสอนเรียงความและเขียนตามคำบอกนั้น เป็นไปตามคำแนะนำที่ไว้ในหลักสูตร นับได้ว่าการปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักสูตรเป็นอย่างดี

ในปี พ.ศ. ๒๔๔๘ ได้มีหนังสือคู่มือครูสำหรับสอนหนังสือสอนอ่านมาตรฐาน เรียบเรียงโดย นายสหัสส กัญจนพิงคะ และ นายยง อิงคเวทย์ แนะนำวิธีสอนภาษาไทยในด้านการอ่านและเขียนดังนี้ วิธีสอนอ่านมี ๔ แบบ คือ

๑. วิธี ก ข ค หรือวิธีพยัญชนะ สอนให้รู้พยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ก่อนผสม ภายหลัง
๒. วิธีสอนเป็นคำ คือ เริ่มสอนเป็นคำตั้งแต่เริ่มเรียน คำที่นำมาสอนเป็นคำที่ต้องจำ และระลึกด้วยตา
๓. วิธีสอนเป็นประโยค สอนให้เด็กอ่านและพูดเป็นประโยคไปตั้งแต่เริ่มเรียน โดยถือหลักว่าประโยคเป็นหน่วยแห่งความคิด เช่นเดียวกับวิธีสอนเป็นคำและมักใช้รวมกันกับวิธีสอนเป็นคำ
๔. วิธีแจกลูก(โฟนิค) เป็นวิธีการสอนผันมาตราแม่ต่าง ๆ แต่มีให้ท่องสูตรจนคล่องปาก ให้เด็กนำพยัญชนะผสมกับสระและตัวสะกดไปพร้อมกัน

^๑ สัมภาษณ์ สุเจตน์ อิงคะสุวณีย์, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๒๓.

^๒ สัมภาษณ์ ฐะปะนีย์ นาครทรรพ, ๓๐ ธันวาคม ๒๕๒๓.

เช่น ก + ัน > กั้น การสอนแบบแจกลูกนี้จะสอนให้รู้จักตัวพยัญชนะภายหลังโดยสอนไปพร้อมกับ
บทเรียนอ่าน

การสอนอ่านขั้นฟังเสียงจะเป็นการช่วยให้ครูรู้ถึงความถูกต้องในการอ่านของนักเรียน
และจะช่วยดึงดูดความสนใจของเด็กด้วย ส่วนการอ่านในใจนั้นเป็นการหัดให้เด็กอ่านจับใจความ
ฝึกหัดความเร็วในการอ่านของเด็ก ครูควรหาวิธีสอบความเข้าใจด้วยวิธีสอบต่าง ๆ รวมทั้งการหา
หนังสืออ่านเพิ่มเติมให้กับนักเรียน การสอนอ่านนั้นควรใช้วิธีเล่น เช่น เกมต่าง ๆ และสื่อการสอน
เช่น บัตรคำ ด้วยวิธีสอนคัด ให้คัดในสิ่งที่ได้อ่าน เพิ่มความเร็วในการคัด และควรทำสถิติผลงาน
ของเด็กอย่างสม่ำเสมอ และวิธีสอนเขียน บอกให้เขียนทีละตอน ครูต้องรวบรวมคำที่เขียนผิด และ
ค้นคว้าหาสาเหตุที่ทำให้เด็กเขียนผิด เพื่อแก้ไขได้ทัน^๑

๓. วิธีสอนภาษาไทย พ.ศ. ๒๔๙๐-๒๕๐๓ ในปี ๒๔๙๑ มล.ปิ่น มาลากุล ได้เขียน
ถึงวิธีสอนภาษาไทยไว้ในหนังสือการประถมศึกษาว่า จะต้องสอนให้สัมพันธ์วิชาภาษาไทยกับวิชาอื่น ๆ
ครูไม่ควรจำกัดการสอนของตนเอง โดยใช้แบบเรียนเพียงเล่มเดียว และกระดานคำ ครูต้อง
เปลี่ยนวิธีสอน เพราะเด็กต้องการเปลี่ยนอิริยาบถบ่อย ๆ หลีกแพลงทั้งกลวิธีในการจัดกิจกรรมและ
การนำสื่อการสอนมาใช้ และได้แนะนำวิธีสอนอ่านแบบเบสิก อย่างเป็นทางการและวิธีกึ่งกลางคือ
ให้เขียน ก ข ค ง อ่านว่า กะ ขะ คะ ณะ นำพยัญชนะผสมกับสระและตัวสะกด เช่น
ก + ัน = กะ + ัน อ่านว่า กั้น^๒ วิธีสอนอ่านแบบเบสิกคือ การสอนเป็นคำ เป็นประโยค

^๑ นายสหัสส กาญจนพิงคะ และ นายยง อึ้งคเวทย์, คู่มือครูสำหรับสอนหนังสือ
อ่านมาตรฐาน, หน้า ๑-๑๐๕.

^๒ มล. ปิ่น มาลากุล, การประถมศึกษา (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๔๙๑),
หน้า ๔๔ - ๖๒.

ไม่สอนสะกดทีละตัว จะเริ่มจากคำสั้น ๆ ง่าย ๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งเรียกว่าคำมาตรฐาน นำคำเหล่านี้มาผูกเป็นประโยคในรูปของนิทาน คำกลอน เรื่องอ่านสำหรับเด็ก โดยจะเพิ่มจำนวนคำในประโยคทีละน้อย ดังนั้นในแต่ละประโยค จะมีคำซ้ำ ๆ ที่อ่านออกแล้ว เป็นส่วนใหญ่ และมีภาพประกอบด้วย หลักในการสอนแบบเบสิกนี้ คือว่าเด็ก เรียนรู้สัญลักษณ์ที่เป็นตัวหนังสือแทนเสียงของคำที่เด็กใช้ในชีวิตประจำวัน และรู้ความหมายแล้ว การเรียนรู้เป็นการจำและระลึกได้ด้วยตา^๑

วิธีสอนแบบเบสิกในประเทศไทย มีการแนะนำให้ใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๘๘ ต่อมา มล.ปิ่น มาลากุล ได้กล่าวถึงในปี พ.ศ. ๒๔๙๑ และในปีเดียวกันนี้ ได้มีการทดลองนำวิธีสอนแบบเบสิกมาใช้ที่โรงเรียนสาธิตวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ปรากฏผลของการทดลอง ถึงปี พ.ศ. ๒๔๙๗ ว่า เมื่อเด็กเริ่มเรียนเป็นคำและเป็นประโยคไปได้เป็นเวลาไม่นานนัก เด็กจะเริ่มแยกประโยคออกเป็นคำ และแยกคำออกไปสู่ส่วนย่อย คือ สระ พยัญชนะ และวรรณยุกต์ และมีความต้องการที่จะรู้ส่วนย่อย ๆ ต่าง ๆ เหล่านั้น ตลอดจนกฎเกณฑ์ที่จะใช้ในการผสม^๒ และในปี พ.ศ. ๒๔๙๕ นายยง อิงคเวทย์ ได้เรียบเรียงหนังสือแบบเรียนแบบเบสิกขึ้น ชื่อว่า แบบเรียนภาษาไทย สอนอ่านมาตรฐาน เล่ม ๑ เล่ม ๒ บทแรกจะเริ่มด้วย ลูกแมว ลูกแมว ลูกแมวกระโดด^๓ ซึ่งหนังสือชุดนี้ใช้จนถึงช่วงเวลาของการใช้หลักสูตรประโยคประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๐๓ ถึงปี พ.ศ. ๒๕๔๗ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ประกาศให้ครูใช้วิธีสอนแบบเบสิก พร้อมทั้งหนังสือสอนอ่านชุดเบสิกของ นายกี กীরติวิทโยธาร อธิบดีกรมวิชาการในขณะนั้น เรียกว่า หนังสือชุดบันไดก้าวหน้าเล่ม ๑ ตอน เริ่มอ่าน "ไปโรงเรียน" หนังสือชุดนี้มีอีก ๓ เล่มคือ ชุดอ่านหนังสือภาษาไทย "เที่ยวรถไฟ" (ต้นทาง) และ "เที่ยวรถไฟ" (ปลายทาง) และ "ฝนตกแดดออก"^๔

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗.

^๒ กรมวิชาการ, การสอนภาษาแก่เด็กแรกเรียน (พระนคร : โรงพิมพ์การศาสนา, มปป.), หน้า ๑๐.

^๓ ยง อิงคเวทย์, แบบเรียนภาษาไทย สอนอ่านมาตรฐานเล่ม ๑ สำหรับเด็กเริ่มเรียน. (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๔๙๕), หน้า ๓.

^๔ กฤษณา สินไชย, บูรณานุกรมแบบหัดอ่าน ก ข (นครหลวงกรุงเทพธนบุรี : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๑๗), หน้า ๑๒๒.

เมื่อมีการแนะนำให้นำไปใช้ ปรากฏว่าเกิดความยุ่งยากในการปฏิบัติ เนื่องจากเตรียมงานในด้านบุคคลากร ผู้นำไปใช้ไม่ตีพอ บางส่วนครูยังคงยึดวิธีสอนแบบเดิม กอปรกับการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบไม่ทั่วถึง ผู้ปกครองนักเรียนจึงไม่ยอมที่จะให้ครูใช้วิธีเช่นนี้ ได้มีการวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวาง เป็นผลให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการในขณะนั้น พลเอกมังกร พรหมโยธี ต้องนำข้อขัดแย้งนี้เข้าที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๙๘ ปรากฏว่า เมื่อไม่สะดวกในการนำไปใช้ ให้ขึ้นกับครูที่จะเลือกวิธีสอนได้ตามความถนัด และกรมสามัญศึกษา ได้มีแผ่นปลิวชี้แจงผลของการยุติปัญหา และชักชวนให้ใช้วิธีเบสิก ในปี พ.ศ. ๒๕๐๐ แต่ในทางปฏิบัติ จากการสอบถามผู้ที่มีอายุเรียนหนังสือในขณะนั้น ปรากฏว่าส่วนใหญ่แล้วครูมักจะไม่เปลี่ยนวิธีสอน คงใช้วิธีสอนแบบแจกลูก ให้หัดอ่านตามในหนังสือแบบเรียนเร็วใหม่ ครูอ่านให้นักเรียนอ่านตามที่ละคนบ้าง เป็นแถวบ้าง เป็นกลุ่มบ้าง และผลที่ได้คือมักจะทำไม่ได้โดยอัตโนมัติ คือ จำได้ว่าขึ้นต้นว่าอย่างไร มีเนื้อความต่อไปเป็นอย่างไร มิใช่อ่านออกได้ตนเอง วิธีสอนเขียน ครูจะเขียนตัวพยัญชนะ เป็นแบบให้บนกระดานคำ กับจับมือให้เขียนจนกว่าจะเขียนได้ และนำสิ่งที่อยู่ในหนังสือแบบเรียนมาให้เขียนตามคำบอก วิธีสอนเรียงความ เหมือนกันคือ ครูเล่าเรื่องให้ฟัง ให้นักเรียนเขียนตามที่ได้ฟัง และครูใช้การลงโทษเป็นสิ่งควบคุมพฤติกรรมของนักเรียน

ข. วิธีสอนภาษาไทย พ.ศ. ๒๔๐๓ - ๒๔๒๑

หลังจากที่ได้มีการริเริ่มกล่าวถึงวิธีสอนภาษาไทยแบบใหม่มาบ้างแล้วในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา การเปลี่ยนแปลงของวิธีสอนภาษาไทยในช่วงระยะนี้มีมากขึ้นโดยเฉพาะในด้านทฤษฎีหรือหลักการ จากแขนงวิชาย่อย ๆ ของภาษาไทย เปลี่ยนเป็นหมวดวิชาภาษาไทย มีการสอนทักษะทางภาษาทั้งสี่คือ การอ่าน การฟัง การพูด และการเขียน การสอนเนื้อหาภาษาไทยคือ วรรณคดี และหลักภาษา รวมถึงการใช้ภาษาไทย คือ เรียงความ ย่อความ และจดหมาย วิธีสอนทุกอย่างจะมีการแนะนำให้นำกิจกรรม และอุปกรณ์มาใช้โดยคำนึงถึงความสนใจของเด็กมากขึ้น มุ่งเน้นให้มีการสอนทักษะทั้งสี่ให้สัมพันธ์กันเอง และให้สัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ ด้วย ในระยะต้นของช่วงนี้ยังคงมีการเน้นให้ครูใช้วิธีสอนอ่านแบบ เบสิกทั้งหนังสือแบบเรียนจัดเนื้อหา และการฝึกทักษะสอดคล้องกับวิธีสอน

อ่านแบบเบสิค แต่ครูไม่ถนัดและไม่สามารถทำตามได้ เกิดข้อขัดแย้งยุ่งยากในการปฏิบัติของครู
 อย่างไรก็ตาม ในช่วงระยะนี้ได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวิธีสอนมาตลอดเวลา ผู้ที่คิดปรับปรุงนั้น
 มีทั้งครู ผู้มีประสบการณ์ และนักการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ วิธีสอนที่คิดปรับปรุงกันนั้นส่วนใหญ่เป็นวิธีการ
 สอนอ่าน เช่น ในปี พ.ศ. ๒๕๑๑ เจริญ ช. คำรงค์ ได้คิดนำเอาวิธีการสอนอ่านแบบแจกลูกและ
 แบบเบสิคมาใช้รวมกัน คือ สอนให้อ่านเป็นคำ เป็นประโยค และเป็นคำที่ใช้อยู่ในชีวิตของเด็ก
 แล้วจึงสอนการแจกลูก สะกดคำ จัดกิจกรรมให้เด็กได้มีโอกาสฝึกทักษะทั้งสี่ และนำอุปกรณ์มาใช้
 ประกอบการสอนด้วย^๑ สุเจตน์ อิงคะสูวณิชย์ ได้เขียนบทความ ชื่อ เราจะสอนภาษาไทยอย่างไรดี
 แนะนำวิธีสอนภาษาไทยไว้ในวารสารประชาศึกษา เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๐ ดังนี้ วิธีการสอนอ่าน
 ควรจะได้ดำเนินการสอนให้ครบทั้ง ๖ อย่าง มี การเตรียมความพร้อมของเด็กในด้านร่างกาย
 อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ก่อนที่สอนขั้นต่อไปคือ การสอนสระ พยัญชนะ ให้ออกเสียงและจำรูป
 สระ ตำแหน่งของสระได้ จึงสอนเป็นคำ เป็นการสอนอ่านเป็นคำ เขียนกฎรู้ความหมายและแจกลูก
 สะกดตัว ขั้นต่อไปเป็นการสอนเป็นประโยค เน้นการสอนอ่านและเขียนเป็นประโยค ให้ความ
 หมายและเรียงคำเป็นประโยคได้ แล้วจึงสอนการผัน ให้อ่านการผันเสียงวรรณยุกต์ ใช้เครื่อง
 หมายบังคับเสียงต่าง ๆ เขียนคำแทนเสียงต่าง ๆ ได้ ขั้นสุดท้ายคือ การสอนการใช้ภาษา ให้อ่าน
 จับใจความได้ แต่งเรื่องได้ เขียนข้อความแสดงความรู้สึกนึกคิด และสื่อความหมายได้ทั้งภาษาพูด
 ภาษาเขียน สำหรับลำดับขั้นก่อนหลังนี้ ผู้เขียนได้แนะนำว่า ถ้าครูดำเนินการตามลำดับขั้นนี้ จะเป็น
 การสอนแบบแจกลูก และถ้าสอนเตรียมความพร้อมก่อนแล้วสอนเป็นประโยค การใช้ภาษาสอนเป็น
 คำ สระพยัญชนะ และสอนการผัน จะเป็นแบบเบสิค ส่วนการสอนทักษะทั้งสี่คือ การฟัง การพูด
 การอ่าน และการเขียน จะต้องสอนให้สอดคล้องกัน โดยมีหลักและวิธีการที่จะช่วยให้นักเรียนได้
 เรียนรู้เร็วขึ้นดังนี้ ขั้นแรกเป็นการเตรียมความพร้อม กระตุ้นให้เกิดความอยากรู้ อยากรูเห็น

^๑ เจริญ ชยุดินันคำรงค์, "การสอนวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ตามแนวใหม่"
ประชาศึกษา ๑๔ (ธันวาคม ๒๕๑๐) : ๒๗๔ - ๒๘๔ .



ช่วยให้เด็กเรียนได้ดีและเร็วขึ้น ชั้นที่สองสอนให้สังเกตจับหลักเกณฑ์ในการเรียนรู้ ซึ่งขึ้นอยู่กับเด็กแต่ละคนในการที่จะมีหลักเกณฑ์การสังเกตที่เป็นวิธีของตัวเอง ก่อนที่จะให้ฝึกทักษะต่อไป ซึ่งไม่ควรสอนหลาย ๆ ทักษะพร้อมกัน ในการสอนครูต้องพยายามหาทางให้เด็กเรียนด้วยความสนุกสนานไม่เบื่อ เกิดการเรียนรู้โดยไม่รู้สึกตัว ให้ตัดตอนสิ่งที่ยาก หรือไม่จำเป็นออกก่อน และให้ดำเนินการสอนเป็นลำดับขั้น จากง่ายไปยาก ควรได้นำความรู้เก่ามาใช้อ่านคำใหม่อยู่เสมอ สำหรับการสอนผัน ควรสอนให้ผันอักษรสูงก่อน แล้วจึงฝึกผันอักษรกลางด้วย อักษรต่ำคู่กับอักษรสูง และผันอักษรกลางให้ครบทุกเสียง เป็นอันดับสุดท้าย การสอนความรู้ใหม่ควรสอนทีละน้อย และให้ทบทวนอย่างสม่ำเสมอ^๑

ส่วนในทางปฏิบัติ ครูผู้สอนส่วนใหญ่ยังคงใช้วิธีสอนแบบเดิมอยู่ คือวิธีแจกลูก สะกดตัว แล้วจึงให้อ่านเป็นคำ ครูอ่านนำให้อ่านตาม หรือให้คนเก่าอ่านนำ ที่เหลืออ่านตาม บางคนสั่งให้ฝึกอ่านก่อนแล้วจึงให้ไปอ่านที่โต๊ะครู การคิด ครูเขียน ให้ดูเป็นแบบอย่างบนกระดานคำ หัดคัดไปเป็นชุด ๆ ชุดละหนึ่งหน้ากระดาษ และให้**การบ้านไปคัดมาส่ง** การเขียนตามคำบอก จะใช้จากในหนังสือแบบเรียน สิ่งที่เปลี่ยนไปคือ มีอุปกรณ์ประกอบการสอนมากขึ้น แต่สำหรับชั้นประถมปลาย มีการสอนหลักภาษาวรรณคดี เพิ่มขึ้น แต่ครูมักจะใช้วิธีการบอก บรรยาย ให้ท่องจำ หลักเกณฑ์นำมาสอบ ส่วนวรรณคดีจะเป็นการสอนอ่านมากกว่าจะเป็นการสอนคัดสรรทัศนคติ ให้ท่องจำตามที่ครูกำหนด มากกว่าจะชี้แนะให้นักเรียนเกิดความรู้สึกอยากท่อง^๒ วิธีสอนภาษาไทยแบบนี้จึงมีผลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนดังผลการวิจัยในบทที่ ๑ ดังนั้นจึงได้มีผู้คิดปรับปรุงวิธีสอนภาษาไทยขึ้นใหม่ โดยนำแนวความคิดและวิธีสอนทางตะวันตกเข้ามาใช้ โดยเริ่มนำมาใช้อย่างจริงจังในปี พ.ศ. ๒๕๒๑ ซึ่งเป็นปีที่ประกาศใช้หลักสูตรประถมศึกษา ๒๕๒๑ แนวการสอนใหม่นี้ปรากฏในแผนการสอนคู่มือการสอนที่ทางคณะกรรมการช่างหลักสูตรได้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการใช้หลักสูตรให้กับครูผู้ปฏิบัติ

^๑ สุเจตน์ อิงคะสุวณีย์, "เราจะสอนภาษาไทยอย่างไรดี" ประชาศึกษา ๒๔(มกราคม ๒๕๒๐) : ๒๘-๓๑.

^๒ บุญนำ บุญเสริม, "การพัฒนาวิธีสอนภาษาไทย" ศูนย์ศึกษา ๑๑(สิงหาคม ๒๕๐๗) : ๔๘.

ช. วิธีสอนภาษาไทย พ.ศ. ๒๕๒๑..... วิธีสอนภาษาไทยในปัจจุบันได้มีการนำแนวการสอนศิลปภาษา (Language Arts) มาประยุกต์ใช้ โดยเน้นการสอนทักษะทั้งสี่ให้แยกชัดเจน และสัมพันธ์กันมากขึ้น กิติยวดี บุญชื้อ กล่าวว่า การเรียกชื่อทักษะการใช้ภาษาว่า ศิลปภาษานั้นเหมาะสมแล้ว เพราะภาษาเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ คือให้ความรู้ในด้านทฤษฎี และความไพเราะในแง่ของอรรถรส^๑ และประกาศรี สือห่อไฟ ให้ความหมายของศิลปภาษาไว้ว่า เป็นการรวมการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน นำมาใช้ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นโดยใช้ถ้อยคำเป็นตัวแทนหรือสัญลักษณ์ รวมทั้งการแต่งประโยคแสดงความคิดเห็น ซึ่งผู้ใช้ภาษาต้องมีศิลปะสร้างสรรค์ภาษาในรูปแบบต่าง ๆ สิ่งสำคัญของจุดหมายในการเรียนศิลปภาษาคือ ผู้เรียนควรจะสามารถในการใช้ภาษาได้ในประสบการณ์ของชีวิตจริง ผู้เรียนควรมีทักษะความรู้ และทัศนคติที่ดีในการใช้ภาษาสามารถใช้ภาษาได้ถูกต้องเหมาะสมในชีวิตประจำวัน^๒ แนวการสอนภาษาไทยนี้จะเน้นการสอนทักษะการฟัง และการพูดมากขึ้นกว่าเดิม และไม่แยกการสอนออกมาเป็นรายวิชาย่อย ๆ ดังแต่ก่อน จะรวมการเรียงความ ย่อความ และจดหมาย เข้าไปสอนรวมกับทักษะการเขียน ทักษะการอ่านนั้นยังคงนำวิธีแจกลูกสะกดคำ มาใช้ แต่จะเปลี่ยนแปลงในขั้นตอนการสอนคือ จะเป็นแบบเสียงไหลสร้างคำใหม่เป็นลำดับขั้น แทนการแจกลูกประกอบของคำที่ละตัวเรียงกันไป วิธีสอนทุกทักษะจะให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมของแต่ละขั้นตอน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ และมีทักษะ โดยการลงมือกระทำด้วยตนเองอย่างสนุกสนาน และไม่เกิดความรู้สึกลำบากหรือคิดว่าเป็นสิ่งที่ยากเย็นเกินกว่าที่จะเรียนได้^๓ ในการจัดกิจกรรมการสอนภาษาไทยนี้

^๑ กิติยวดี บุญชื้อ, รายงานการสอนศิลปภาษาสำหรับชั้นประถมศึกษา วิชาการปรับปรุงการสอนศิลปภาษาในระดับประถมศึกษาของคณะนิสิตปริญญาโท ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา ๒๕๒๓, หน้าคำนำ (เอกสารอัครสำเนา)

^๒ ประกาศรี สือห่อไฟ, วิธีสอนภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษา พ.ศ. ๒๕๒๓, หน้า ๒๗๘. (เอกสารอัครสำเนา)

^๓ กิติยวดี บุญชื้อ, คำบรรยายกลุ่มวิชาทักษะภาษาไทย ในโครงการอบรมเสริมสมรรถภาพครูประถมศึกษาครั้งที่ ๑ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕ มีนาคม ๒๕๒๔.

อัจฉรา ชิวพันธ์ ให้ความเห็นว่า การจัดกิจกรรมให้นักเรียนนั้นจะต้องคำนึงถึงเนื้อหาความรู้ที่นักเรียนควรจะได้รับ หรือเกิดการเรียนรู้ด้วย มิใช่ให้เกิดความสนุกสนานเพียงอย่างเดียว และควรคำนึงถึงสภาพแวดล้อม ภัย ความต้องการของผู้เรียน เพราะจะทำให้เด็กสนใจ ประทับใจที่จะเรียน การให้นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมนั้น ควรให้นักเรียนได้เล่นเป็นทีม จัดนักเรียนที่มีความสามารถต่างกันกละในกลุ่มเดียวกัน ให้มีการช่วยเหลือกันตามสภาพสังคม ไม่ทำให้เด็กมุ่งประโยชน์ส่วนตัวมากเกินไป^๑ สุเจตน์ อิงคะสูวณิชย์ ได้ให้คำสัมภาษณ์ในเรื่องการสอนภาษาไทยในปัจจุบันนี้ว่า การสอนภาษาไทยในชั้นแรกเรียน (ป.๑-๒) เน้นการสอนให้นักเรียนเรียนด้วยความสนุกสนาน ค่อย ๆ เพิ่มความรู้ในวิธีที่เรียนทีละน้อย และช้าบ่อย ๆ จนนักเรียนสามารถจับหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ได้ด้วยตัวเอง พยายามหาวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนรู้สึกว่ายากไม่ยาก อยากรู้ อยากรเรียน ซึ่งจะทำให้การเรียนการสอนต่อไปง่าย และรวดเร็วขึ้น ครูควรใช้กิจกรรมหลาย ๆ อย่างเพื่อเสริมทักษะ และช่วยผู้ให้เรียนด้วยตัวเอง^๒

จากการติดตามผลการนำวิธีสอนภาษาไทยไปปฏิบัติในโรงเรียนนั้น โสวัณน์ โสภภาพล ได้ทำการวิจัยหัวข้อ "ปัญหาในการใช้แผนการสอนวิชาภาษาไทยของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ในจังหวัดบุรีรัมย์" ปรากฏผลการวิจัยดังนี้ การสอนตามแผนการสอนที่กำหนดให้ ทำให้ครูต้องทำงานหนักมากกว่าเดิม และผลการสอนดีกว่าผลการสอนตามหลักสูตรเดิม กิจกรรมที่กำหนดไว้อ่านเข้าใจง่าย สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่วางไว้ กิจกรรมส่วนใหญ่เกิดเสียงรบกวนต่อห้องข้างเคียง และมีจำนวนมากเกินไป^๓ อย่างไรก็ตาม มีครูบางส่วนที่ไม่ได้ดำเนินการสอนตามที่แผนการสอนกำหนดแนะนำให้ ทั้งนี้เนื่องจากความไม่พร้อมของสภาพแวดล้อม และตัวเด็ก

^๑ สัมภาษณ์ อัจฉรา ชิวพันธ์, ๑๖ มกราคม ๒๕๒๔.

^๒ สัมภาษณ์ สุเจตน์ อิงคะสูวณิชย์, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๒๓.

^๓ โสวัณน์ โสภภาพล, "ปัญหาในการใช้แผนการสอนวิชาภาษาไทยของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ในจังหวัดบุรีรัมย์" หน้า ๕๐-๖๔.

ณ. การสอนภาษาไทยแบ่งตามลักษณะธรรมชาติของวิชา ได้แก่ การสอนทักษะทั้งสี่ คือ การอ่าน การฟัง การพูด และการเขียน การสอนเนื้อหาวิชาภาษาไทยคือ หลักภาษา วรรณคดี และการใช้ภาษา ในการสอนวิชาทักษะนั้น ก่อ สวัสดิพิบูลย์ ได้กล่าวไว้ว่า สำหรับ ขั้นตอนของการสอนภาษามีดังนี้ ขั้นแรก เป็นการปลูกฝังทักษะที่จำเป็นให้เหมาะสมกับระดับความรู้ของเด็กในวัยนั้น ขั้นที่สอง เป็นการฝึกให้เกิดทักษะโดยการเตรียมแบบฝึกหัดให้นักเรียนได้ฝึกในโอกาสต่าง ๆ กัน ขั้นที่สามเป็นการจัดประสบการณ์ เพื่อให้เด็กใช้ทักษะอย่างกว้างขวาง และขั้นสุดท้าย การแก้ไขข้อบกพร่อง ครูต้องรู้ข้อบกพร่องของเด็กเป็นรายบุคคล และเมื่อแก้ไขแล้ว ควรมีการประเมินผลการปรับปรุงแก้ไขด้วย^๑

การสอนทักษะทั้งสี่ คือ การอ่าน การฟัง การพูด และการเขียน กิตติวัฒน์ บุญเชื้อ ได้อธิบายความสัมพันธ์ของทักษะทั้งสี่ว่า ทักษะเบื้องต้นทั้ง ๔ ประการนี้ อาจแบ่งออกได้เป็น ๒ ภาค คือ

ภาครับ ได้แก่ ทักษะการฟัง และการอ่าน

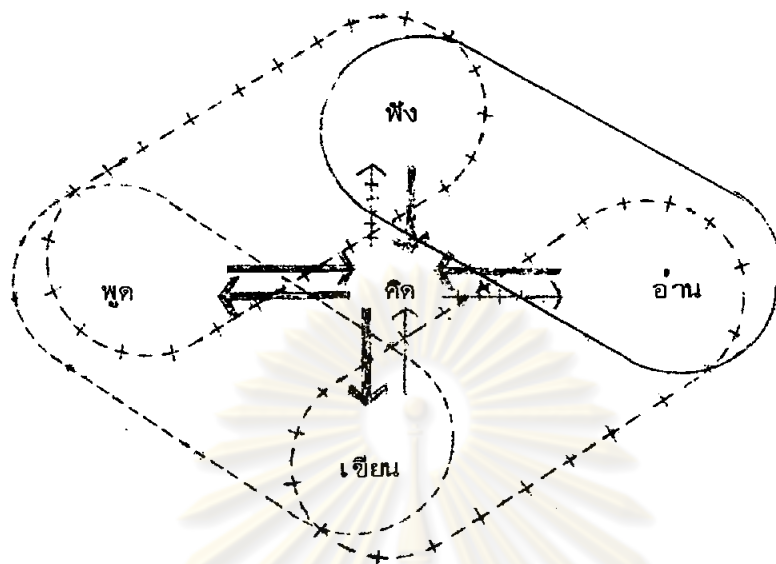
ภาคแสดง ได้แก่ ทักษะการพูด และการเขียน

แต่ทักษะทั้ง ๔ นี้ มีความเกี่ยวข้อง และสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่นเป็น ๒ คู่ คือ

คู่แรก ได้แก่ ทักษะการพูด และการฟัง

คู่หลัง ได้แก่ ทักษะการอ่าน และการเขียน

^๑ ก่อ สวัสดิพิบูลย์, "แนวการสอนภาษาไทย" ในคู่มือภาษาไทย (เอกสารนิเทศ- การศึกษา กรมการฝึกหัดครู, ๒๕๑๔), หน้า ๑ - ๑๔.



- ทักษะภาครับ คือ ฟัง และอ่าน
 ---- ทักษะภาคแสดง คือ พูด และเขียน
 + - + - ทักษะที่สัมพันธ์กัน คือ พูด และฟัง เขียนและอ่าน^๑

สำหรับวิธีสอนทักษะทั้งสี่นั้น กิตติยวดี บุญเชื้อ ได้กล่าวว่า มีลำดับชั้นการสอนดังนี้ ชั้นที่หนึ่ง ชี้นำเข้าสู่
 ลู่บทเรียน ชั้นที่สองเป็นชั้นสอนตัวเนื้อหา ชั้นที่สามเป็นชั้นสรุป และชั้นที่สี่เป็นการประเมินผล สำหรับการ
 การสอนในแต่ละชั้น ขึ้นอยู่กับผู้สอนว่าจะเลือกจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้มีโอกาสกระทำ เพื่อให้บรรลุ
 ถึงจุดมุ่งหมายนั้นได้อย่างไร^๒.

^๑ กิตติยวดี บุญเชื้อ, "กลุ่มทักษะภาษาไทย" ใน หลักสูตรประถมศึกษา ๒๕๒๑

ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ. สุมิตร คุณานุการ, บรรณาธิการ, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทสารมวลชน,
 ๒๕๒๐), หน้า ๗๗.

^๒ กิตติยวดี บุญเชื้อ, คำบรรยายทักษะการสอนภาษาไทย ในโครงการอบรมเสริม
 สมรรถภาพครูประถมศึกษาครั้งที่ ๑ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕ มีนาคม ๒๕๒๔.

การสอนทักษะการอ่าน ก่อ สวัสดิพิบูลย์ กล่าวว่า การอ่านคือ การแปลความหมายของตัวอักษรออกมาเป็นความคิด และนำความคิดไปใช้ให้เป็นประโยชน์ หัวใจของการอ่านอยู่ที่การเข้าใจความหมายของคำ ตัวอักษรที่ใช้เป็นเครื่องหมายแทนคำพูด^๑ การอ่านเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักเรียน เป็นพฤติกรรมที่ค่อนข้างซับซ้อน ต้องอาศัยองค์ประกอบ ความพร้อมในด้านต่าง ๆ เช่น ทางสายตา สติปัญญา จึงจะสามารถเข้าใจ ที่ความสัญลักษณ์ที่ใช้แทนความหมายของภาษาพูด ซึ่งเป็นความคิดของผู้สื่อความหมายนั้นได้ เปลื้อง ณ นคร ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับหลักการสอนอ่านภาษาไทยว่า สิ่งแรกที่ครูจะต้องปฏิบัติคือ การสอนให้เด็กอ่านหนังสือได้ เรียกว่า อ่านออก ต่อไปเด็กจะต้องอ่านได้ทันที เมื่อมองเห็นตัวอักษร โดยที่ไม่ต้องประสมตัว เรียกว่า อ่านแตก และสุดท้าย เด็กอ่านรู้เรื่องได้เรื่อง สามารถรู้ความหมายของตัวหนังสือ ข้อความเรื่องราวที่ได้อ่าน เรียกว่า อ่านเป็น จากการศึกษาเกี่ยวกับหลักการสอนอ่านสรุปได้ดังนี้ การอ่านคือขบวนการแห่งความเข้าใจ การจดจำ การแปลความหมาย การแสดงออกโดยใช้ประสบการณ์เดิม การที่จะฝึกทักษะในการอ่านให้กับนักเรียน ครูจะต้องดูแลถึงความเร็ว ความเข้าใจ การรวบรวมและแสดงออกอย่างไตร่ตรอง ซึ่งนักเรียนจะต้องเข้าใจความหมายของคำต่าง ๆ โดยเฉพาะคำศัพท์ที่ใช้ในชีวิตประจำวันเสียก่อน การประเมินผลการสอนอ่านจะต้องพิจารณาถึงสมรรถภาพ ประสิทธิภาพ ความสนใจ และรสนิยม ซึ่งจะมีผลต่อบุคลิกภาพของเด็ก ครูต้องยอมรับว่าเด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันในด้านระดับสติปัญญา จึงไม่ควรบังคับให้ทุกคนอ่านได้เท่ากันหมด และการกวดขันการอ่านของเด็กนั้นจะต้องปฏิบัติในทุกขณะมิใช่เฉพาะชั่วโมงสอนอ่านไทยเท่านั้น เมื่อพบข้อบกพร่องในการอ่านของนักเรียน ควรพิจารณาหาสาเหตุ และทำการแก้ไขข้อบกพร่องนั้นให้ดีขึ้นให้จงได้

^๑ ก่อ สวัสดิพิบูลย์, การสอนอ่านในระดับประถมศึกษา (พระนคร : แผนกการพิมพ์โรงเรียนการช่างวุฒศึกษา, ๒๔๙๔), หน้า ๓.

^๒ สัมภาษณ์ เปลื้อง ณ นคร, ๑๖ ธันวาคม ๒๕๒๓.

จุดมุ่งหมายของการสอนอ่าน จุดมุ่งหมายของการสอนอ่านนั้นมีทั้งในระดับแคบและระดับที่กว้างออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ วย ความสนใจของนักเรียน สำหรับในระดับประถมศึกษา การสอนอ่าน มีจุดมุ่งหมายในวงกว้าง เนื่องจากเป็นการปูพื้นฐานเตรียมความพร้อมในการอ่าน คือ นักเรียนจะต้องมีทักษะในการอ่าน เช่น สามารถสะกดคำต่าง ๆ ที่ได้จากการอ่าน ฟังการอ่าน ออกเสียงได้ถูกต้อง ฟังการใช้ส่ายตาโดยให้สามารถอ่านได้เร็ว เป็นต้น นักเรียนจะต้องมีนิสัยที่ดีในการอ่าน เช่น นิยัรักหนังสือ ชอบการอ่านหนังสือ รู้จักใช้และเก็บหนังสือ และนักเรียนจะต้องมีทัศนคติที่ดีในการอ่าน สนใจที่จะอ่านหนังสือ รู้คุณค่าของการอ่านหนังสือ และมีความรู้สึกที่ดีต่อหนังสือ^๑

ประเภทของการสอนอ่าน ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ กล่าวว่า ลักษณะของการสอนอ่านในระดับประถมแบ่งออกเป็น ๓ ประเภทคือ การอ่านออกเสียง *Reading aloud* เป็นการสอนให้นักเรียนเปล่งเสียงออกมาตามตัวอักษรที่ได้เห็น การอ่านในใจ *Silent reading* เป็นการสอนให้นักเรียนอ่านข้อความโดยที่ไม่มีการเคลื่อนไหวอวัยวะการออกเสียง และการอ่านทำนองเสนาะ *Choral reading* เป็นการอ่านออกเสียงที่มีทำนองทำนองให้เกิดความไพเราะในลักษณะต่าง ๆ^๒

ในระดับประถมศึกษา การอ่านออกเสียงเป็นสิ่งที่สำคัญ และจำเป็นอย่างมากสำหรับครูที่จะต้องทำการสอนให้เด็กอ่านหนังสือให้ออกให้ได้ การสอนอ่านมีวิธีการต่าง ๆ หลายวิธี ดังนี้

^๑ สันทัต อินทริกานนท์ และคนอื่น ๆ, "ปัญหาในการอ่าน" รายงานวิชาพัฒนาการสอนอ่านในระดับประถมศึกษา ภาครวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภาคปลาย, ๒๕๒๒ หน้า ๓. (เอกสารอัดโรเนียว)

^๒ ศิริกาญจน์ โกสุมภ์, "การสอนอ่านในชั้นประถมศึกษา", ประชาบาล

๑. แนววิธีสอนแบบภาษาศาสตร์ (*Linguistic Approach*) การสอนตามแนวภาษาศาสตร์ คำนี้ถึงหลักของภาษาว่า ภาษาคือเสียงพูดที่แตกต่างไปจากภาษาเขียน และมีองค์ประกอบคือ หน่วยเสียง หน่วยคำ หน่วยกลุ่มคำ ครูจะสอนให้นักเรียนได้สังเกตและค้นพบแยกแยะหลักเกณฑ์กฎเกณฑ์ของหน่วยเสียงได้เอง โดยการสอนให้นักเรียนได้แยกแยะคำทั้งคำ เพื่อให้เห็นถึงโครงสร้างของคำ และความสัมพันธ์ระหว่างแต่ละส่วนกับคำทั้งคำ

๒. แนววิธีสอนแบบเบสิก (*Basal Reader*) ใช้วิธีสอนแบบให้เขียนเป็นคำ ๆ มุ่งในเรื่องความเข้าใจในความหมายของสิ่งที่อ่าน อ่านแล้วนำมาใช้ได้ในชีวิตประจำวัน และอาศัยภาพเป็นเครื่องบอกความหมายของตัวอักษร ทั้งคำที่นำมาให้เด็กได้ฝึกอ่านนั้น ต้องเป็นคำที่ได้ค้นคว้ารวบรวมมาแล้วว่าเป็นคำที่เด็กในวัยนั้นใช้ในการพูด ซึ่งจะทำให้เรื่องที่นำมาให้เด็กอ่านมีความหมาย นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ การสอนแบบนี้จะเริ่มจากคำง่าย ๆ ไปเป็นลำดับ คือ ในขั้นแรกสอนภาพกับคำต่อไปเป็นภาพกับประโยคและเรื่องราวต่อไป การสอนอ่านแบบเบสิกนี้มีจุดสำคัญที่หนังสือชุดสอนอ่านมาตรฐาน (*Basal series*) สำหรับใช้ฝึกทักษะการอ่านของเด็กแต่ละระดับอย่างต่อเนื่องกัน โดยเน้นความหมายของคำและประโยค การใช้คำซ้ำ ๆ ในเนื้อเรื่องที่เขียนขึ้น เด็กจะเรียนรู้เป็นคำ ๆ ก่อนที่จะได้เรียนในส่วนประกอบ หลังจากที่เรียนรู้คำศัพท์มาจำนวนหนึ่งแล้ว หนังสือคู่มือครูจะเป็นสิ่งสำคัญในการแนะนำลำดับขั้นตอนการสอนให้กับครู^๑

กิตติวดี บุญซื่อ กล่าวถึงการสอนอ่านแบบเบสิกว่า การอ่านเป็นคำหรือแบบเบสิก คือ การให้เด็กเห็นคำทั้งคำ และจำไว้ว่าอ่านอย่างไร เด็กจะฝึกเห็นคำเหล่านั้น การอ่านเด็กจะอ่านเป็นคำก่อนแล้วจึงไปแยกสระ พยัญชนะที่มาประสมกันที่หลัง เช่น

^๑ Edward B. Fry, *Reading Instruction for Classroom and Clinic* (U.S.A. : McGraw-Hill, 1972), pp. 39-45.

ส	ก	า	ไ	ป	โ	ร	ง	เ	ร	ย	น
.											

เกี่ยวกับเรื่องนี้ บันลือ พุกกะวัน กล่าวไว้ว่า "การสอนแบบนี้ สหรัฐอเมริกานำมาใช้ เนื่องจากพยัญชนะและสระของ เขาออกเสียงไม่คงที่ประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งต้องการจะทำให้ สิ่งที่เด็กอ่านแล้วนำมาใช้ได้โดยมุ่งความเข้าใจในความหมายของสิ่งที่อ่าน"^๒

๓. แนวการสอนอ่านแบบเทียบเสียง (Phonic Approach) แนวการสอนอ่านแบบเทียบเสียงมีกลวิธีหลายแบบ ดังนี้

ก. การสะกดคำ คือการสอนให้เด็กรู้จักหลักเกณฑ์ของการเรียงลำดับตัวอักษรภายในคำหนึ่ง ๆ เพื่อจะได้ออกเสียงได้ชัดเจน และเขียนคำนั้นได้ถูกต้อง เท่ากับการสอนแจกลูกแบบของไทยนั่นเอง เพราะการอ่านแบบแจกลูก ได้แก่การแยกพยัญชนะ สระ ตัวสะกด หรือวรรณยุกต์ออกจากคำ แล้วอ่านรวมอีกครั้งหนึ่ง เป็นการอ่านแบบประสมอักษรคือ

พยัญชนะ + สระ

ป + า อ่านว่า ป่า

พยัญชนะ - สระ + ตัวสะกด

ป + า น อ่านว่า ป่าน

^๑ กิติยวดี บุญซื่อ, "กลุ่มทักษะภาษาไทย" ในหลักสูตรประถมศึกษา ๒๕๒๑, หน้า ๔๕.

^๒ บันลือ พุกกะวัน, อุปเทศการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา, หน้า ๔๗.

พยัญชนะ + สระ + วรรณยุกต์

พ + ะ + ˊ อ่านว่า พี่

พยัญชนะ + สระ + ตัวสะกด + วรรณยุกต์

บ + า + น + ˊ อ่านว่า บ้าน

พยัญชนะ + สระ + ตัวสะกด + การันต์

พ + แ + ท + ีย อ่านว่า แพทย์^๑

ข. การอ่านแบบตรงสระ จะ เป็นการสอนอ่านโดยใช้สระตัวเดียวตรงกับที่
แล้วหาพยัญชนะมาประสม เปลี่ยนไปตามความต้องการของผู้สอน เช่น



การอ่านแบบนี้เหมาะสำหรับเด็กที่ยังจำเสียงสระและพยัญชนะได้ไม่แม่นยำนัก จะช่วยให้เด็กเกิดความแม่นยำขึ้น อุปกรณ์ก็สร้างได้ง่าย การอ่านแบบนี้กำลังเป็นที่นิยมมากขึ้นในโรงเรียนประถมทั่วไป

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑ กิตยวดี บุญชื่อ, "กลุ่มทักษะภาษาไทย" ใน หลักสูตรประถมศึกษา ๒๕๒๑,

หน้า ๔๔.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๕.

ก. การอ่านแบบยัติรูปคำที่เห็น คือเสียงพยัญชนะที่ปรากฏ เป็นสำคัญ

พยัญชนะ + / พยัญชนะ

ค + น อ่านว่า คน

บ - น อ่านว่า บน

ง. การอ่านแบบเทียบเสียง การผันวรรณยุกต์ นะ เสียงเท่ากับ นี้ นะจึงไม่ต้องใส่วรรณยุกต์

จ. การเทียบรูปคำ เช่น แก้ว เอา จ ใส่ อ่านว่า เจ้า

ป " เป้า

บ " เบ้า

ฉ. เทียบเสียงกับคำที่เคยพูด เคยใช้ เด็กบางคนเห็นตัวหนังสืออ่านออก เสียงตัวหนังสือไม่ถูก ให้ลองพูดตามที่ใช้ เช่น

ที่นี่ อ่านอย่างที่เคยพูด ที่นี่

ช. การกำหนดกฎเกณฑ์ให้จำ เช่น " เป็นตัวที่ทำให้เสียงสั้นลง เอน " อ่านว่า เอ็น หรือ ก จ ต บ ป อ เป็นวรรณยุกต์ใช้วรรณยุกต์เสียงตรีได้^๑

ซ. การสอนแบบ ครอบงำ อ่องละออ ครอบงำได้ เริ่มเสนอแนะวิธีสอนของแบบ แรกเรียน เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๒ เริ่มตั้งแต่แบบแจกลูก สระ พยัญชนะ ในมาตราที่ไม่มีตัวสะกด แล้วเป็นคำอักษรผสมสระ มีวรรณยุกต์ ตัวอักษรหน้ามีวรรณยุกต์ นับรวมเป็นสูตรที่ ๑ และสูตรที่ ๒ การอ่านสระลครูป ดังนี้

^๑ สัมภาษณ์ สุเจตน์ อิงคะสูวนิชย์, ศึกษานิเทศก์เขต ๕ พิษณุโลก, ๑๔ ธันวาคม

คำในมาตราที่ไม่มีตัวสะกด เช่น

ไฟ ๒ ฟ ไอ ๑ ไฟ

คำอักษรผสมสระมีวรรณยุกต์ ตัวอักษร ท นำ ความกล้ำมีวรรณยุกต์

- ๑ คำ ๑ คี - อา ๑ ค้า
 เห้อ ๑ ห่อ - เออ ๑ เห้อ
 เอ็ ๑ อ็ - เอ ๑ เอ็
- ๒ หงให้อ่านว่า หงอ
 หม " หมอ
 ทว " ทวอ
 สง " สงอ
 ขม " ขมอ
 ชล " ชลอ
 ขว " ขวอ
 กล " กลอ
 พร " พรอ
- ๓ หรี ให้อ่านว่า หรีอ - ฮี - หรี
 หน้า " หน้าอ - อา - หน้า
 สง่า " สง่าอ - อา - สง่า
 กว้า " กว้าอ - อา - กว้า
 สระ " สระอ - อะ - สระ

ตัวอย่างความเข้าใจ สุตร์ที่ ๑

๑. คำที่มีตัวสะกด

กาง กาน อ่านว่า ก่า - ง กาง ก่า - น กาน
 แกน แกง " แก - น แกน แก - ง แกง

๒. คำอักษรผสมตัวสะกด

นาง - นา ง ๑ นาง
 เร็ยก - เร็ย ก ๑ เร็ยก
 โฉม - โฉ ม ๑ โฉม

๓. คำอักษรผสมตัวสะกดมีวรรณยุกต์

ย่าม - ย่า ม = ย่าม

ลีน - ลี น = ลีน

แก่ง - เกี ้ง = แก่ง

๔. คำอักษรนำ

หยาบ - หยา บ = หยาบ

หยาม - หยา ม = หยาม

เหมือน - เหมือน น = เหมือน

เหลียว - เหลียว ว = เหลียว

๕. อักษรควบ

ตวาด - ตะวา ต = ตวาด

เคลอง - เคลอ ง = เคลอง

สตาจค์ - สตา ง = สตาจ ค การ์นต์

๖. อักษรกล้ำ

กราบ - กรา บ = กราบ

เปรียบ - เปรีย บ = เปรียบ

๗. อักษร หน้า มีวรรณยุกต์

หย่าง - หย่า ้ง = หย่าง

แห่วง - แห่ว ้ง = แห่วง

เหนื่อย - เหนื่อ ย = เหนื่อย

๘. อักษรกล้ำมีวรรณยุกต์

เสงี่ยม - เสงี่ยม ม = เสงี่ยม

แจลัม - แจลัม ม = แจลัม

อรัม - อร่า ม = อรัม

สว่าง - สว่า ้ง = สว่าง

ขมึ้น - ขมี น = ขมึ้น

สูตรที่ ๒ เป็น จำพวกสระลดรูป

ลัม	-	โล๊ะ	ม	ลัม		โม๊ะ	ง	-	ม่ง
ลัก	-	ลอะ	ก	ลัก		ลอะ	บ	-	ลับ
เลิง	-	เลอ	ง	เลิง		เทลอ	ง	-	เหลิง
เสวย	-	เสออ	ย	เสวย		เป๋รอ	ย	-	เบ๋รย
มวน	-	มัว	น	มวน		หมัว	น	-	ทมวน ^๑

๓. การสะกดคำแบบเสียงไหล (Flowing Sound Method) เป็นวิธีการสอนที่เด็กจำหลักการสะกดได้เร็ว โดยการจำคำเป็นช่วง ๆ ดังนี้

ช่วงที่ ๑	พยัญชนะ	สระ	เช่น	บ	า	บา	(คำใหม่ ๑)
" ๒	คำใหม่ (๑)	ตัวสะกด	เช่น	บ	น	บาน	(คำใหม่ ๒)
" ๓	คำใหม่ (๒)	วรรณยุกต์	เช่น	บาน	"	บ้าน	(คำใหม่ ๓)

จุดประสงค์ของการสอนอ่านแบบนี้ คือ การให้เด็กค่อย ๆ เห็นสิ่งที่เพิ่มเข้ามาทีละน้อยเริ่มตั้งแต่

ขั้นที่ ๑	พยัญชนะ	เพิ่มสระ		
" ๒	พยัญชนะ	สระ	เพิ่มตัวสะกด	
" ๓	พยัญชนะ	สระ	ตัวสะกด	เพิ่มวรรณยุกต์ ^๒

^๑ บุญ อ่องล่อ. แบบเรียนสอนอ่าน (พระนคร : โรงพิมพ์ศรีหงส์, ๒๔๖๒), หน้า ๔ - ๒๕.

^๒ กิติยวดี บุญชื่อ, คำบรรยายโครงการอบรม เสริมสมรรถภาพครู ครั้งที่ ๑, คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๒๕.

วัลลภ พุ่มพวง ได้กล่าวถึง ข้อเปรียบเทียบระหว่างการสอนเป็นคำเป็นประโยค และ การสอนแบบแจกลูก ดังนี้

การสอนเป็นคำและประโยค	การสอนแบบแจกลูก
<p>๑. การสอนกับเด็กเริ่มเรียน</p> <p>ใช้ได้ผลดีกับเด็กที่มีสติปัญญาทุกระดับ เด็กสามารถอ่านได้เร็ว</p>	<p>ใช้ได้ผลดีเฉพาะกับเด็กที่มีสติปัญญาฉลาด โดยเฉพาะเด็กที่เข้าใจการหาเหตุผลจากการสะกดตัวดีแล้ว</p>
<p>๒. การเรียนคำใหม่</p> <p>เด็กจำคำและความหมายได้ และไม่แม่นยำ ถ้าเด็กพบคำใหม่ที่ไม่เคยเห็น จะอ่านไม่ได้</p>	<p>เด็กจำคำใหม่และอ่านได้ถูกต้องแม่นยำ แม้คำที่ไม่เคยพบก็อาจอ่านได้</p>
<p>๓. ความสามารถในการจดจำถ้อยคำ</p> <p>เด็กจำถ้อยคำได้ไม่แม่นยำนัก อาจต้องแนะนำบ่อย ๆ เด็กอาจลืมนำ</p>	<p>เด็กจำถ้อยคำได้ดี ไม่ลืมนำ แม้จะลืมนำก็สามารถอ่านเองได้โดยใช้วิธีประสมอักษรเอง</p>
<p>๔. การอ่านออกเสียง</p> <p>เด็กอ่านออกเสียงได้เร็วกว่าแต่อาจออกเสียงผิดพลาดบ้าง</p>	<p>เด็กอ่านออกเสียงได้ช้า ชัดเป็นคำ ๆ ไม่เป็นประโยค เพราะมีเวลาประสมอักษร แต่สามารถออกเสียงได้ถูกต้อง</p>
<p>๕. ความเข้าใจ</p> <p>เด็กเข้าใจความหมายของคำและประโยคได้ดี</p>	<p>เด็กขาดความเข้าใจในความหมายเพราะมีพะวงกับตัวอักษร เพื่ออ่านให้ถูกต้องมากเกินไป</p>

<p>๖. ความสนใจในการอ่าน</p> <p>เด็กสนใจในการอ่าน รู้สึกสนุกสนานกับการอ่าน</p>	<p>เด็กขาดความสนใจในการอ่าน เด็กสนใจเสียงของคำมากกว่าความหมายของคำ ทำให้หมดสนุก เบื่อหน่าย</p>
<p>๗. ความเร็วในการอ่าน</p> <p>เด็กสามารถอ่านได้เร็ว เพราะเห็นเป็นคำ เป็นประโยค</p>	<p>เด็กอ่านได้ช้า เพราะเด็กเห็นเป็นตัวอักษรมากกว่าเป็นคำ *</p>

๔. แนวการสอนอ่าน โดยการใช้อุปกรณ์ เช่น ภาพ (*Learning Through the Pictures*) เป็นวิธีสอนที่ใช้ภาพสัมพันธ์กับคำ และประโยค ซึ่งเป็นการอธิบายช่วยให้การเรียนรู้ง่ายขึ้น และเด็กจะจำคำที่ได้อ่านได้เร็วขึ้น การสอนจะใช้วิธีการให้นักเรียนดูภาพ บอกชื่อสิ่งที่อยู่ในภาพ พร้อมกับครูจะติดบัตรคำหรือเขียนคำนั้น ๆ ใ้ดูให้นักเรียนได้รู้ว่าสิ่งที่ได้เห็นนั้นเมื่อเป็นตัวอักษรจะเป็นอย่างไร นักเรียนจะต้องจำเป็นคำ ๆ ไป

๕. แนวการสอนอ่านโดยอาศัยกิจกรรม แนวการสอนอ่านนี้ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่ครูจะจัดให้นักเรียน เช่น การใช้กิจกรรมการพูด (*Oral Language Approach*) วิธียึดพฤติกรรมโต้ตอบ หรือ สอนงตอบสิ่งแวดล้อม (*Responsive Environment Approach*)

* วัลลภ พุ่มพวง, "การสอนอ่านแก่เด็กเริ่มเรียนในชั่วโมงแรก" ในเอกสารทางวิชาการหลักสูตร และการสอนระดับประถมศึกษา แผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (พระนคร : วงศ์สว่างการพิมพ์, ๒๕๑๖), หน้า ๑๔๔.



การใช้กิจกรรมการพูด เป็นการสอนให้เด็กได้เรียนรู้คำศัพท์ การใช้ภาษาด้วยการพูดโต้ตอบกัน อาจเป็นการทายปัญหา ร้องเพลง การสนทนา การที่แม่คุยกับลูก การสอนแบบนี้จะช่วยส่งเสริมความคิด พัฒนาการในด้านภาษา ต้องการคนข้างพูด ข้างเล่า เรื่อง ข้างคุย เพื่อให้เด็กได้มีเพื่อนคุย เกิดพัฒนาการด้านภาษาพูดก่อนที่จะนำไปสู่การอ่าน และการเขียนต่อไป^๑ ส่วนวิธียึดพฤติกรรมโต้ตอบ เป็นการสอนด้วยการจัดกิจกรรมเพื่อสนองตอบต่อความต้องการของเด็ก ให้ได้มีโอกาสเลือกกิจกรรมตามความพอใจ ซึ่งครูอาจต้องใช้วัสดุอุปกรณ์ประกอบการอ่านให้มาก^๒

๖. แนวการสอนอ่านด้วยแผนภูมิประสบการณ์ (*Experience Approach*) วิธีนี้เป็นการนำสิ่งที่นักเรียนสนใจมาจัดทำเป็นประสบการณ์ ครูส่งเสริมให้เด็กเล่าประสบการณ์ของตนเอง ครูคัดเลือกคำให้เหมาะสม จัดทำเป็นแผนภูมิประสบการณ์สำหรับเป็นบทฝึกอ่าน การสร้างแผนภูมิประสบการณ์ ควรใช้อักษรตัวโต ๆ เพื่อให้เห็นได้ง่าย เด็กจะเรียนอ่านโดยอาศัยการจำรูปคำ เชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิม^๓ วิธีสอนอ่านโดยใช้แผนภูมิประสบการณ์นี้ ได้มีการแนะนำให้ครูนำไปใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๙๘^๔ วิธีสอนอ่านแบบนี้ไม่ยึดเอาแบบเรียนเป็นหลัก แต่นำสิ่งที่นักเรียนสนใจมาจัดทำเป็นแผนภูมิประสบการณ์ สำหรับบทฝึกอ่าน ดังเช่น

^๑ ฉวีวรรณ จึงเจริญ, แนวการสอนอ่านเด็กเริ่มเรียน (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๑๖), หน้า ๑๑.

^๒ สัมภาษณ์ ฉวีวรรณ จึงเจริญ, ศึกษานิเทศก์กรมการฝึกหัดครู, ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๒๓.

^๓ บันลือ พฤษะวัน, อุปเทศการสอนภาษาไทย หน้า ๓๑.

^๔ กรมวิชาการ, หนังสือชุดคู่มือชั้นประถมศึกษา เล่ม ๑ วิธีสอนอ่านเรียนภาษาไทย (พระนคร : กรุงเทพมหานครพิมพ์, ๒๔๙๘), หน้า ๒๔ - ๓๑.

เรา เป็น นักเรียน
 เรา มา โรงเรียน ทุกวัน
 เรา มา โรงเรียน พร้อมกับ เพื่อน
 เรา จะ ช่วยเหลือ กัน
 ครู สอน ให้ เรา ดี ต่อกัน

ครูอาจได้เรื่องราวมาเขียนโดยการซักถามจากนักเรียนมาคัดแปลงคัดเลือกคำที่จะเขียนเป็นแผนภูมิให้เหมาะสม นำมาทำเป็นบทสอนอ่าน

ส่วนดี ของวิธีนี้คือ เด็กสามารถฝึกอ่านได้ง่ายขึ้น เพราะเป็นประสบการณ์ของเด็กเอง และภาษาที่นำมาทำเป็นบทอ่าน มีความหมาย เด็กสามารถเข้าใจได้ดี เด็กจะได้รับการส่งเสริมให้ได้แสดงออกมาโดยการเล่าเรื่อง พุดตามที่ตนสนใจ โดยที่ครูอาจชักนำให้เด็กได้เรียนรู้วิชาอื่น ๆ ไปด้วยในตัว โดยใช้ภาษาเป็นสื่อในการอ่าน

ส่วนเสีย ของวิธีนี้ เป็นเรื่องเกี่ยวกับข้อจำกัดของการใช้ภาษา คำ ซึ่งเมื่อเด็กเล่ามาแล้ว ครูต้องเลือกภาษาให้เหมาะสมกับระดับความยากง่ายที่เด็กควรจะ เรียนโดยหลีกเลี่ยงคำยาก ในการเขียน และต้องเป็นคำที่เด็กเข้าใจได้ง่าย ซึ่งในทางปฏิบัติจะทำได้ยาก ทั้งคำที่ใช้จะมีความสั้นน้อย เมื่อใช้แล้วผ่านไป เด็กมักจะลืมได้ง่าย^๑

การสอนทักษะการเขียน การเขียนเป็นทักษะการแสดงออกแขนงหนึ่งของภาษา เป็นการสื่อความหมายในด้านการแสดงออกซึ่งความคิด ความรู้สึกของผู้เรียน ที่ได้ผ่านการไตร่ตรองมาแล้ว ออกมาเป็นเครื่องหมายที่สามารถมองเห็นได้ และแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการใช้ภาษาของผู้นั้นด้วย

^๑ บันลือ พฤกษ์วัน, อุปกศการสอนภาษาไทย, หน้า ๓๒.

กิตติวดี บุญชื่อ กล่าวว่า การสอนเขียน เป็นศิลปะในการแสดงออกอีกอย่างหนึ่ง ที่ต่างจากการพูด เพราะเป็นการแสดงออกแบบเงียบ ไม่ต้องการผู้ฟัง ^๑

หลักในการสอนเขียน หลักสำคัญในการสอนเขียนมีดังนี้ ครูต้องจัดกิจกรรม ประสบการณ์ และสร้างบรรยากาศที่จะช่วย เราใจเด็กให้แสดงออกซึ่งความคิดเห็น ความรู้สึก และความสามารถ ในการใช้ภาษา ในเชิงสร้างสรรค์ โดยที่ครูต้องไม่กวดขันรูปแบบในการเขียนให้มากเกินไป การให้ โอกาสแก่เด็กในการเขียนอย่างเสรี การตรวจงาน ควรทำเครื่องหมายให้ทราบทั้งข้อดี และข้อ บกพร่องที่ควรแก้ไข ซึ่งครูจะต้องถามเหตุผล ก่อนที่จะอธิบายข้อผิดพลาดให้ทราบ การจัดประกวด หรือการให้เด็กที่มีผลงานดีเด่นออกมาอ่านผลงานของตนเองหน้าชั้น จะเป็นการให้กำลังใจ เราใจ ให้เด็กเรียนรู้สึกอยากเขียนมากยิ่งขึ้น ^๒

ความมุ่งหมายในการสอนเขียน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกการถ่ายทอดความคิดออก มาเป็นลายลักษณ์อักษร และในขณะเดียวกันมีความเป็นอิสระในการแสดงออก ซึ่งความคิดเห็นเหล่านั้น เป็นการเปิดใจของตัวเองให้บุคคลอื่นได้ทราบ

ประเภทของการสอนเขียน ในระดับประถมศึกษาแบ่งการเขียนออกเป็นสองระดับคือ ระดับของผู้เรียน ได้แก่ หนึ่งการสอนเขียนแก่เด็กที่เริ่มเรียน ซึ่งจะ เน้นการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความพร้อม เป็นสำคัญ และการสอนเขียนแก่เด็กที่มีความพร้อมในด้านการเขียน แล้ว ได้แก่ การเขียนประเภทร้อยแก้ว และการเขียนประเภทร้อยกรอง สองการสอนเขียนแบ่งตาม เนื้อหาการสอน ได้แก่การเขียนประเภทร้อยแก้ว และการเขียนประเภทร้อยกรอง เช่นเดียวกัน ^๓

^๑ กิตติวดี บุญชื่อ, "กลุ่มทักษะ ภาษาไทย" ใน หลักสูตรประถมศึกษา ๒๕๒๑, หน้า ๘๖ - ๘๗.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๔.

^๓ นวรัตน์ วัฒนะนนท์ และคนอื่น ๆ, "กลวิธีในการสอนเขียน" รายงานการสอน ศิลปภาษาสำหรับชั้นประถมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภาคต้นปีการศึกษา ๒๕๒๒, หน้า ๑ - ๓.

การสอนเขียนแก่เด็กเริ่มเขียน แบ่งออกเป็น ๒ ช่วงคือ ช่วงระยะเวลาที่หนึ่ง คือ ระยะตอนปลายของชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่ง หรือช่วงต้น และชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ อันเป็นระยะที่เด็กได้ศึกษาถึงรูปร่างของตัวอักษร วิธีเขียน ท่าทางการนั่ง การจับเครื่องเขียน ตลอดจนการใช้วัสดุ ที่เกี่ยวกับการเขียน ช่วงระยะเวลาที่สอง คือ ระยะช่องปลายของชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ หรือช่วงต้น ของชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ อันเป็นระยะที่เด็กได้คุ้นเคยกับรูปร่างของตัวอักษร วิธีเขียนมาเป็นอย่างดีแล้ว

การสอนเขียนแก่เด็กเริ่มเรียนนั้น มีกิจกรรมตามลำดับขั้นตอนดังนี้ ขั้นแรกเป็นการฝึกกล้ามมือ เพื่อให้เด็กมีความพร้อมในการเขียน ทั้งในด้านสมองที่จะสั่งงานให้สอดคล้องกับประสาทตา และมือ เพิ่มความสามารถของเด็กในการใช้ภาษา ทำได้โดยให้นักเรียนฝึกลากเส้นตามรอยตัวอักษร ในกะบะทราย ในอากาศ การเขียนลอกแบบ การฝึกจับดินสอ ให้แบบอย่างที่ต้องการ ฝึกตีเส้นด้วยไม้บรรทัด ฝึกขมวดตัวอักษร เป็นต้น ขั้นที่สอง เป็นการให้นักเรียนได้ฝึกลากเส้นต่าง ๆ ๑๓ เส้น ซึ่งเป็นเส้นประกอบของตัวพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ตลอดจนเครื่องหมายต่าง ๆ ที่ใช้อยู่ในการเขียนภาษาไทย จากง่ายไปหายาก ขั้นที่สาม ให้นักเรียนเริ่มหัดเขียนตัวอักษรไทย โดยเริ่มตั้งแต่พยัญชนะที่ง่ายไปหายาก พยัญชนะที่มีทิศทางการลากเส้นคล้ายคลึงกันที่ละพวก และเป็นช่วงของการฝึกตัวอักษร ให้ถูกต้องตามวิธี เช่น อักษรที่มีหัว จะต้องเขียนหัวก่อนและหัวไม่บอด ขนาดของตัวอักษรจะต้องมีขนาด และสัดส่วนสมดุลย์กัน เป็นต้น รวมทั้งการฝึกท่าทางที่ต้องการในการวางท่าทางในการเขียน อันมีการจับดินสอ ที่ถูกต้อง ท่าหนึ่ง การวางแขน การวางสมุดหรือกระดาษ ขั้นที่สี่ เป็นการฝึกเขียน คำง่าย ๆ ที่เด็กคุ้นเคย และเคยอ่านมาแล้ว

การสอนเขียนให้แก่เด็กที่มีความพร้อมในการเขียนแล้ว มีหลายอย่างด้วยกัน เริ่มจากง่ายไปหายาก ในขั้นต้นจะเป็นการสอนคัดลายมือตั้งแต่การคัดตัวบรรจงเต็มบรรทัด ตัวบรรจงครึ่งบรรทัด และเขียนหัวคั่นบรรจง เป็นการคัดเลียนแบบทั้งในด้านตัวอักษร และเนื้อหาที่คัด ครูจะเป็นผู้ทามาให้ การคัดนี้จะเป็นการฝึกหัดนิสัยในการเขียนด้านความสะอาด ความเป็นระเบียบและความสวยงามด้วย การสอนเขียนที่ใช้ควบคู่กับการคัดลายมือคือ การเขียนตามคำบอก เพื่อเป็นการ

ฝึกทักษะการเขียนสะกดคำให้ถูกต้อง เสริมทักษะการฟังและการอ่าน การเข้าใจความหมายของคำ อาจใช้วิธีการแบบให้เห็นรูปคำก่อนเขียน (*Seen dictation*) เป็นการมุ่งให้เด็กฝึกเขียนคำใหม่ ในบทเรียนให้แม่นยำยิ่งขึ้น แบบอ่านและเขียนสะกดคำไปพร้อม ๆ กัน หรือแบบใช้เสียงพาไป (*Sound blending*) เป็นวิธีที่สัมพันธ์ของการฝึกอ่านแบบสะกดตัวกับการเขียนมาใช้ประโยชน์ ได้อย่างเต็มที่ การสอน ครูจะบอกคำที่จะให้เขียน เด็กสะกดคำพร้อมกันก่อนที่จะเขียนลงในสมุด จะช่วยให้เด็กเรียนอ่อนที่เรียนช้า ระลึกคำ และเขียนไปพร้อม ๆ กับเพื่อนได้ดี^๒ การสอนเขียน ขั้นต่อไปคือ การสอนเขียนอย่างอิสระ (*Independent writing*) เป็นการฝึกการเขียนในชีวิตประจำวันของทุกคน ก่อนที่จะฝึกเขียนแบบสร้างสรรค์ (*Creative writing*) ที่จะให้นักเรียน ฝึกเขียนตามจินตนาการตามที่เข้าใจ ได้พบเห็น เขียนตามลำดับความคิดได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง ตามหลักภาษา การสอนเขียนสองลำดับสุดท้ายนี้ มีรายละเอียดคือ การสอนเขียนเรียงความ ย่อความ และจดหมาย

การสอนเรียงความ เรียงความคือ วิชาที่ว่าด้วยการนำความมาเรียงให้ได้ลำดับ คิดต่อกันไปเป็นเรื่อง สั้นยาวตามแต่เนื้อหาของหัวข้อเรื่อง และระดับความรู้ของผู้เขียน ซึ่งจะให้ แสดงความคิดเห็นออกมาอย่างเสรี^๓ และอย่างใดก็ตามถูกต้องตามหลักภาษา หลักการ สอนเรียงความ เน้นความสำคัญที่การให้เด็กได้ใช้ความคิดจินตนาการของตนเองได้อย่างเสรี ทั้ง การพูด และการเขียน โดยพิจารณาถึงความหมายของภาษามากกว่าหลักภาษาและกฎเกณฑ์

^๑ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการสอนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ เล่ม ๒ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๒๒), หน้า ๑๘.

^๒ บันลือ พฤกษ์วัน, อุทิศการสอนภาษาไทย, หน้า ๑๗๐.

^๓ รัชณี ศรีไพรวรรณ "การสอนเรียงความ" ประชาศึกษา ๒๘ (มกราคม ๒๕๒๐): ๒๐.

ที่บังคับตายตัว ครูไม่ควรให้คำติชมที่เป็นไปในทางลบ ซึ่งจะ เป็นการกีดกันการแสดงออกของเด็ก และต้องมอบหมายงานหรือจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับความต้องการของเด็กด้วย ครูจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการพูด และการเขียนให้เด็ก และสอนให้สัมพันธ์กับวิชาอื่นด้วย

ความมุ่งหมายในการสอนเรียงความ มุ่งที่จะให้นักเรียนได้ฝึกทักษะในการเขียน ได้มีโอกาสแสดงออกซึ่งความรู้ ความคิดเห็น ความต้องการของตัวเอง โดยเรียบเรียงออกมาเป็น ตัวหนังสือและคำพูด

ประเภทของการสอนเรียงความ แบ่งเป็นด้านการพูด และการเขียนในด้านการพูด เป็นการพูดเล่าเรื่อง เล่านิทาน ประสบการณ์ ในด้านการเขียนจะเป็นการเขียนเรียงความจาก ภาพ หัวข้อที่กำหนดให้ และให้เขียนอย่างเสรี

วิธีสอนและกิจกรรม การสอนควรเริ่มต้นจากการเรียบเรียงคำพูดเป็นวลี และประโยค แล้วปรับเป็นภาษาเขียนที่ถูกต้อง ฝึกเขียนเป็นเรื่องราว เขียนจากจินตนาการ ความคิดของเด็ก เป็นลำดับ^๑ กิจกรรมที่จะจัดได้ในการสอนเรียงความมีมากมาย เช่น การให้เรียงความปากเปล่า จะเป็นเล่านิทานต่อกัน เล่าประสบการณ์ เขียนบรรยายภาพที่ครูนำมาให้ดู เขียนแสดงความต้องการ ในโอกาสต่าง ๆ เขียนเรื่องต่อจากเรื่องที่ค้างไว้ เขียนจากคำประพันธ์ เขียนจากนิทาน กรอกข้อความในแบบที่กำหนดให้ เขียนเล่าเรื่องราว และเหตุการณ์

การสอนย่อความ ย่อความ หมายถึงการสรุปข้อความใด ๆ ให้ได้ใจความสำคัญ โดยการเรียบเรียงถ้อยคำที่จำเป็นได้อย่างถูกต้อง และครบถ้วนแห่งใจความนั้น หลักในการสอนย่อความ ครูต้องแนะนำสอนให้นักเรียนรู้จักความแตกต่างของประโยคใจความสำคัญ และประโยคประกอบ

^๑ กรมวิชาการ, คู่มือการสอนภาษาไทย, หน้า ๑๕.

ตลอดจนแยกเก็บประโยคใจความสำคัญได้อย่างถูกต้อง และนำมาลำดับความคิดต่อเนื่องเป็นเนื้อเรื่องอย่างแนบเนียน และจะต้องสอนให้สัมพันธ์กับทักษะอื่น ๆ ด้วย

ความมุ่งหมายของการสอนย่อความ มุ่งหมายให้นักเรียนสามารถสรุปใจความสำคัญของข้อความที่อ่าน และนำมาเรียบเรียงด้วยข้อความถ้อยคำที่เหมาะสมและคงความสำคัญไว้อย่างครบถ้วน ทั้งยังมุ่งหมายให้ผู้เรียนนำริชาย่อความไปใช้ประโยชน์นอกโรงเรียนด้วย^๑

ประเภทของย่อความ แบ่งได้เป็น การย่อความจากร้อยแก้ว อันหมายถึงการย่อความจากหนังสือเรียน ตำราเรียน บทความ บทวิจารณ์ ประกาศ จดหมาย ฯลฯ การย่อความจากร้อยกรอง เป็นการย่อความจากคำประพันธ์ประเภทต่าง ๆ และการย่อความจากการฟัง อภิปราย คำบรรยาย สัมมนาหรือ บทสนทนา^๒

วิธีสอนและกิจกรรม ครูอาจใช้วิธีสอนและกิจกรรมดังนี้

ฝึกหัดเก็บใจความสำคัญจากประโยค ฝึกย่อเรื่องราว ข้อความที่ครูกำหนดให้ อ่านข้อความให้ฟัง แล้วให้จับใจความสำคัญ และย่อความ ย่อความจากหนังสือตอนใดตอนหนึ่ง ย่อความจากข่าว บทความในหนังสือพิมพ์และวิทยุ

การสอนจดหมาย การเขียนจดหมายเป็นการเขียนประโยคหรือตัวหนังสือแทนคำพูด เพื่อให้ผู้รับได้เข้าใจรับรู้ความประสงค์ของผู้เขียน การสอนจดหมายมีหลักการดังนี้ คือ การเน้นเนื้อหาให้นักเรียนนำไปใช้ประโยชน์ได้มากกว่าเป็นการสอนรูปแบบ และไม่ควรรื้ออยู่ในเหตุการณ์สมมติ ซึ่งนักเรียนจะไม่ได้ประโยชน์เท่าที่ควร พยายามสร้างทัศนคติที่ดีให้แก่เด็ก ให้ความสำคัญ

^๑ สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, "การสอนย่อความ" วิทยาสาร ๒๔ (ธันวาคม ๒๕๑๖) : ๓๕.

^๒ คณาจารย์ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

และประโยชน์ของการ เขียนจดหมาย

จุดมุ่งหมายในการสอนเขียนจดหมาย เพื่อให้เด็ก เรียนเขียนจดหมายเป็น ใช้
สำนวนภาษาได้อย่างเหมาะสม เข้าใจง่าย มีความรู้ความเข้าใจในรูปแบบของการเขียน
จดหมาย และรู้จักมารยาทในการติดต่อกับผู้อื่นโดยทางจดหมาย

ประเภทของการเขียนจดหมาย มีจดหมายราชการ (คือ จดหมายที่ติดต่อกับและ
มีไปถึงหน่วยราชการต่าง ๆ) จดหมายธุรกิจ จดหมายส่วนตัว

วิธีสอนและกิจกรรม ครูควรสอนให้นักเรียนรู้ความสำคัญของจดหมาย รู้จัก
รูปแบบในการเขียนจดหมาย เสียก่อน พร้อมกับให้พูดเล่า เรื่องที่ต้องการออกมาเป็นภาษาพูด
แล้วจึง เปลี่ยนภาษาพูดเป็นภาษาจดหมาย ขึ้นต่อไปจึงเปิดโอกาสให้นักเรียนเขียนโดยอิสระ
จัดสภาพการณ์ให้นักเรียนได้มีโอกาสเขียนจดหมายจริง ๆ มิใช่เพียงแค่นำจดหมายที่
เขียนดี และไม่ดีมาอภิปรายถึงข้อดีและข้อที่ควรแก้ไข รวมทั้งการทบทวนนิสัยในการเขียนด้วย
ครูอาจจัดป้ายนิเทศแสดงถึงจดหมายที่เขียนได้ดี ให้เป็นแบบอย่างแก่นักเรียนอื่น ๆ

การสอนเขียนประเภทร้อยกรอง การเขียนร้อยกรองเป็นทักษะอย่างหนึ่ง
จำเป็นจะต้องมีการสอนให้กับเด็กระดับประถมศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากวรรณคดีซึ่งเป็นมรดก
อย่างหนึ่งของชาติและส่วนใหญ่เป็นบทร้อยกรองที่แสดงให้เห็นถึงความมีศิลปะในการใช้ภาษา
ความมีสุนทรียภาพในอารมณ์ และคุณสมบัติ ลักษณะเฉพาะอย่างของภาษาไทย นอกจากนี้
ภาษาที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน ส่วนหนึ่งจะเป็นคำคล้องจอง มีสัมผัส ซึ่งเป็นองค์ประกอบ
พื้นฐานของการเขียนร้อยกรอง คำคล้องจองจะเป็นสิ่งที่ง่ายที่สุดใน การที่จะปลูกฝังให้กับ
เด็ก เพราะเป็นสิ่งที่มีจังหวะ จำได้ง่าย เมื่อเด็กเข้าใจและสร้างคำคล้องจองได้จะสามารถ
แต่งบทร้อยกรองได้ง่ายขึ้น บทร้อยกรองที่จะสอนในระดับประถมศึกษานี้มี กาพย์ยานี ๑๑
กลอน ๘ สุภาพ โคร่งสี่สุภาพ วิธีสอนการเขียนบทร้อยกรอง ครูต้องสอนให้นักเรียนได้เรียนรู้
และเข้าใจแผนผัง ข้อบังคับของบทร้อยกรองแต่ละชนิดเสียก่อน แล้วจึงให้เริ่มหัดเขียน

ใส่คำสัมผัสไปที่ละน้อย อาจใช้กิจกรรมการต่อคำคล้องจองช่วยให้นักเรียนต่อคำสัมผัสได้ง่าย ครูไม่ควรคาดหวังว่านักเรียนจะต้องมีความสามารถในด้านการแต่งคำประพันธ์ หรือ บทร้อยกรอง ได้ดีทุกคน ควรส่งเสริมตามความสามารถของแต่ละคน จะช่วยให้นักเรียน ชอบแต่งคำประพันธ์มากขึ้น ^๑

การสอนทักษะการพูดและฟัง การพูด หมายถึงการสื่อความหมายด้วยเสียง เป็นภาค การแสดงออกของการใช้ภาษา เพื่อให้ผู้พูดและผู้ฟังเข้าใจตรงกัน และการฟังหมายถึง การรับรู้ภาษา หรือความหมายที่สื่อมาอย่างตั้งใจที่จะรับ และเข้าใจความหมายตามเจตนา ของผู้สื่อ รู้จักใช้ความคิดพิจารณาความน่าเชื่อถือของสิ่งที่ได้ฟัง ทั้งสามารถนำไปใช้ ประโยชน์ได้ หลักการสอนพูดและฟัง สิ่งที่น่ามาสอนเพื่อฝึกพูดและฟังนั้นควรเป็น เรื่องที่ นักเรียนสนใจ หรือมีประสบการณ์มาแล้ว ครูต้องชี้ให้เห็นความสำคัญและประโยชน์ของ การฟัง ซึ่งจะเป็นทางเสริมความรู้ให้กับนักเรียนได้อย่างดี ส่วนการฝึกพูดนั้นครูควรเอา ใจใส่เป็นรายบุคคล ให้ฝึกพูดในสิ่งที่ใกล้ตัว เป็นสิ่งง่าย ๆ ที่นักเรียนทุกคนจะประสบ ผลสำเร็จ เกิดความมั่นใจในการพูดต่อหน้าผู้คน เป็นลำดับขั้นได้

ความมุ่งหมายในการสอนพูดและฟัง การสอนพูดในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมให้ ผู้เรียนกล้าพูด กล้าแสดงออก ซึ่งความต้องการและความคิดเห็นของตนเอง รู้จักใช้คำพูด ให้เหมาะสมกับบุคคลและกาลเทศะตามควรแก่ระดับชั้น และวัยของเด็ก สามารถใช้คำพูด ในการสร้างความสัมพันธ์และเพื่อยุติข้อขัดแย้งในกลุ่ม ทำให้เด็กรู้จักคำพูด และความหมาย ที่ถูกต้องของแต่ละคำมากพอตามความต้องการของเด็กแต่ละวัย และการสอนฟังนั้น มุ่งให้ ผู้เรียนสามารถใช้การฟังให้เป็นประโยชน์แก่ตัวเองให้มากที่สุด โดยเริ่มจากการเตรียม ความพร้อมในการฟังอย่างมีหลักเกณฑ์ เข้าใจเรื่องราวที่ใช้สื่อความหมายซึ่งกันและกัน

^๑ นวรัตน์ วัฒนชนนท์ และคนอื่น ๆ, "กลวิธีการสอนเขียน" รายงานการสอ
ศิลปภาษาสำหรับชั้นประถมศึกษา, หน้า ๒๗ - ๓๔.

รู้จักฟังเรื่องราวที่เป็นประโยชน์เพื่อความรู้และความบันเทิง รวมทั้งฟังเพื่อคิดหาเหตุผล ในการที่จะประเมิน หัดสนใจในกรณีอื่น ๆ ได้

วิธีสอนและกิจกรรม การพูดเริ่มด้วยการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการในการ ใช้ภาษาพูด เช่น การให้พูดหน้าชั้น สัมภาษณ์เพื่อนและผู้อื่น รายงานหน้าชั้น ฝึกพูดอภิปราย ได้ว่าดี ปาฐกถา แสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกรออกมาเป็นคำพูด ทั้งที่ได้เตรียมตัว และไม่เตรียมตัว พร้อมกับฝึกมารยาทในการพูด ให้รู้จักเลือกใช้ถ้อยคำในการพูด เป็นต้น และครูจะต้องไม่ลืมสังเกตพัฒนาการในการใช้ภาษาของนักเรียนด้วย ในด้านการฟังนั้นควรมีการส่งเสริมความพร้อมในการสอนฟังด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น ให้ฟังเสียง แล้วบอกแหล่งกำเนิดทิศทางที่มา เป็นต้น การสอนฟังควรได้มีการส่งเสริมในด้านการปฏิบัติ และจัดให้มี ประสบการณ์ต่าง ๆ เช่น ฟังอภิปราย ข่าวจากวิทยุ หรือโทรทัศน์ คำบรรยายของวิทยากร การสอนให้นักเรียนมีวิจารณ์ขณะในการฟัง สามารถให้ความเห็น วิจารณ์ได้ เช่น การเลือก เรื่องที่จะฟัง การพิจารณาวิพากษ์วิจารณ์สิ่งที่ได้ฟัง การจดบันทึกใจความสำคัญมาใช้เป็น ประโยชน์ต่อไปได้ การจัดกิจกรรมการสอนพูด และฟังให้สัมพันธ์กัน มีดังนี้ ฟังข้อความ แล้วแสดงความคิดเห็น ฟังคำสั่งแล้วนำไปบอกผู้อื่น ฟังคำถามแล้วตอบ เป็นต้น

การสอนหลักภาษาไทย นอกจากทักษะทั้งสี่ของภาษาไทยแล้ว สิ่งสำคัญที่เป็น แนวทางให้ก่อนที่จะเกิดทักษะทั้งสี่ที่ถูกต้องได้ คือ หลักภาษา ซึ่งจะเป็นสิ่งที่บอกว่าการใช้ ภาษาทางทักษะทั้งสี่นั้นถูกต้องเพียงไร การเรียนรู้หลักภาษาจะเป็นการช่วยให้การใช้ภาษา ถูกต้องสละสลวยมากขึ้น

หลักภาษา หมายถึง ระเบียบแบบแผนของภาษาซึ่งกำหนดไว้ให้บุคคลในชาติ เดียวกันใช้ภาษาให้ตรงกัน เพราะฉะนั้นหลักภาษา คือ ระเบียบแบบแผนของภาษาไทยที่คนไทย ควรจะต้องเรียนรู้เพื่อจะได้ใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องตามระเบียบที่ได้วางไว้ และจะต้องช่วย กันรักษาไว้ให้ดำรงคงอยู่เป็นมรดกตกทอดถึงคนรุ่นหลัง^๑

^๑ กรมวิชาการ, อนุสารประกอบหลักสูตร, หน้า ๗๖.

ความมุ่งหมายของการสอนหลักภาษาไทย เพื่อให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับระเบียบหลักเกณฑ์ของการใช้ภาษาไทย และสามารถใช้ภาษาไทยได้ถูกต้องตามระดับชั้น และนำไปช่วยเสริมทักษะในการฟัง พูด อ่าน เขียน ให้ดีขึ้น

เนื้อหาวิชาที่สอน จัดได้ว่าอยู่ในหมวดอักษรวิธี เริ่มตั้งแต่ คำ หน้าที่ของคำ การสร้างประโยค การผันสระ และวรรณยุกต์ของอักษรสามหมู่ คำเป็นคำตาย คำที่ประและไม้ประวิสรรชนีย์ คำสมาส คำสนธิ การใช้คำต่าง ๆ คำราชาศัพท์

หลักการสอนหลักภาษา ครูควรหาวิธีชักจูงใจให้นักเรียนเห็นประโยชน์ เกิดความสนใจที่จะเรียนวิชานี้ เห็นว่าภาษาไทยยังมีสิ่งที่น่าสนใจที่จะเรียนรู้อีกมาก สืบสวนค้นคว้า และทบทวนก่อนที่จะสอนสิ่งใหม่ต่อไป และไม่ควรรีบใช้วิธีให้นักเรียนจดและท่องจำ กฎเกณฑ์ ควรให้นักเรียนค้นพบกฎเกณฑ์ด้วยตนเอง แล้วจึงสรุปเป็นหลักให้ ดังนั้นครูควรนำกิจกรรมต่าง ๆ ในการสอน เพื่อให้นักเรียนสนใจมากขึ้น

ชูศักดิ์ บุษราคัม ได้เสนอแนะวิธีสอนหลักภาษาชั้นประถมศึกษา ดังนี้ ให้สอนจากสิ่งที่นักเรียนสนใจ รู้จักดีแล้ว แล้วจึงสรุปกฎเกณฑ์ และก่อนที่จะสอนสิ่งใหม่ ครูต้องสำรวจความรู้เดิมเสียก่อน ควรใช้อุปกรณ์ประกอบการสอน และการสอนให้เกิดแง่ ขำขัน เป็นสิ่งที่ครูควรนำมาใช้ ให้เข้ากับชีวิตประจำวัน เพื่อให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ จากการสังเกต ทดลอง การทำงานร่วมกันจะเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดพัฒนาการ ในด้านการใช้ภาษาให้ถูกต้องยิ่งขึ้น^๑

^๑ ชูศักดิ์ บุษราคัม, "วิธีสอนหลักภาษาชั้นประถมศึกษา" ประชาศึกษา

การสอนวรรณคดีไทย วรรณคดี หมายถึงบทประพันธ์ซึ่งมีลักษณะเด่นในเชิง ประพันธ์ มีค่าทางอารมณ์ และความรู้สึกแก่ผู้อ่านและผู้ฟัง ตลอดจนให้ความรู้ เสริมสติปัญญา กวีติธรรม และยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น มีคุณค่าในทางเป็นมรดก ทางวัฒนธรรม ด้านภาษา ความมุ่งหมายของการสอนวรรณคดี เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน และ ชาบซึ่งในรสไพเราะของวรรณคดี รวมทั้งได้ความรู้ ความคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม กวีติธรรม สำนวนภาษา ลักษณะและข้อบังคับของคำประพันธ์ชนิดต่าง ๆ เหมาะกับระดับชั้น สามารถ อ่านทำนองเสนาะได้ตามสมควร และเพื่อส่งเสริมจินตนาการ ความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์

หลักการสอนวรรณคดี ควรหาวิธีสอนและกิจกรรมที่ให้นักเรียน เรียน เรียนด้วยความ สนุกสนาน เพลิดเพลิน เกิดความรู้สึกนิยมชมชื่น ชาบซึ่งในสิ่งที่สอน ครูต้องกำหนด ขอบเขตของการสอน คำนวณความหมายของคำศัพท์ที่มีใน เรื่องให้กระจ่าง คลี่คลาย เด็ก มีความเข้าใจมากขึ้น^๑ เปลื้อง ณ นคร กล่าวสอดคล้องกันว่า การสอนวรรณคดีควร เน้นในรูปของการให้เข้าใจความและคำศัพท์ ความสวยงาม ศิลปะของภาษาก็จะซึมซาบ ตามไป^๒ การให้ท่องบทอาขยานนั้น ต้องให้นักเรียนมีความเข้าใจ เกิดความนิยม เสียก่อน มิฉะนั้นจะกลายเป็นสิ่งที่น่าเบื่อสำหรับเด็ก

ประเภทของวรรณคดี มีทั้งร้อยแก้ว และร้อยกรอง ซึ่งเป็นการแบ่งตาม ลักษณะการประพันธ์ และแบ่งตามลักษณะการบันทึกได้เป็นวรรณคดีที่ไม่ได้จารึกไว้เป็น ลายลักษณ์อักษร เป็นแบบเล่ากันต่อ ๆ มา (Oral Literature) เช่น เพลงพื้นเมือง ต่าง ๆ และวรรณคดีที่จารึกเป็นลายลักษณ์อักษร คือวรรณคดีที่มีการจารึกเป็นลายลักษณ์ อักษร เป็นหลักฐานแน่นอน

^๑ สัมภาษณ์ กำชัย ทองหล่อ, ๒๒ ธันวาคม ๒๕๒๓.

^๒ สัมภาษณ์ เปลื้อง ณ นคร, ๑๖ ธันวาคม ๒๕๒๓.

การสอนวรรณคดีในระดับประถมศึกษา มี มล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ กล่าวว่าเป็นการสอนที่มุ่งหวังที่จะปลูกฝังให้มีความสนใจ นิกรรัก อยากรที่จะเรียนต่อไป จึงควรเสาะหาสิ่งที่เด็ก ๆ พอลงฟังได้ เช่น เนื้อร้องของเพลงดี ๆ ที่เด็กจะสนุกสนานได้ สิ่งที่จะสอนนั้นมีศิลปะของการแต่ง มโนทัศน์ของบทประพันธ์นั้น ๆ และช่วยทำให้เกิดปฏิกิริยา เช่น ให้นักเรียนค่อย ๆ ได้ยินได้ฟังทีละน้อย เลือกเอาบางตอนที่เด็กชอบให้เรียน เป็นต้น^๑

การสอนการใช้ภาษาไทย การใช้ภาษาไทย หมายถึงการนำเอาหลักการภาษาที่ใดเรียนรู้ มาประยุกต์ใช้เป็นภาษาทั้งภาษาพูด และภาษาเขียน ทั้งนี้เพื่อความเข้าใจอย่างถูกต้องระหว่างผู้ใช้ภาษา และผู้รับทราบ^๒ กิตติยวดี บุญเชื้อ ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการใช้ภาษา ดังนี้ องค์ประกอบแรกคือ ด้านการพูด จะต้องเลือกใช้ถ้อยคำที่เหมาะสมกับบุคคล กาลเทศะ ทั้งจะต้องมีการออกเสียงที่ถูกต้อง ชัดเจน อันจะเป็นการเสริมบุคลิกของผู้พูดด้วย องค์ประกอบที่สอง คือ ด้านการเขียน ที่จะต้องระมัดระวังให้ลายมืออ่านง่าย สวยงาม เป็นระเบียบ มีการสะกดที่ถูกต้อง แม่นยำ ที่แสดงให้เห็นถึงความรอบคอบ และความรู้ในด้านหลักภาษา ทำให้สิ่งที่เขียนมีคุณค่ามากขึ้น รวมทั้งการใช้เครื่องหมายวรรคตอนให้ถูกต้อง เพื่อข้อความที่เขียนจะได้ไม่คลาดเคลื่อนไปจากเดิม อันจะก่อให้เกิดความ เข้าใจผิดได้ องค์ประกอบที่สาม คือ ความรู้ด้านไวยากรณ์ ที่จะช่วยให้ภาษารัดกุม และกะทัดรัดมากขึ้น^๓

หลักการสอนการใช้ภาษาไทย ควรสอนให้นักเรียนเข้าใจกฎเกณฑ์ที่สำคัญของการใช้ภาษา เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกทักษะ การใช้ภาษาในโอกาสต่าง ๆ กัน เพื่อ นักเรียนจะได้ใช้ทักษะทางภาษาของตนได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

^๑ มล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ , "ข้อสังเกตในการสอนวรรณคดีไทย" คำบรรยายวิชาภาษาไทย (พระนคร : มปท., ๒๕๑๔), หน้า ๒๐.

^๒ กิตติยวดี บุญเชื้อ, กลุ่มทักษะ: ภาษาไทยฯ, ในหลักสูตรประถมศึกษา ๒๕๒๑, หน้า ๔๗.

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๘.